

Rapportage 0-meting sportaccommodaties

Gemeente Waterland

Arnhem, 12 mei 2025

Opdrachtgever:

Gemeente Waterland
[redacted]

Aan:

[redacted]@waterland.nl
[redacted]@waterland.nl

Auteurs:

[redacted] en [redacted]

Project:

Locatiekeuze handbalvereniging en
0-meting sportaccommodaties

Betreft:

Tussenrapportage

Ons kenmerk

24032-006-pse/hde

Contact:

Tien organisatieadvies
Utrechtseweg 70
6812 AH Arnhem

[redacted]@tienorganisatieadvies.nl
[redacted]@tienorganisatieadvies.nl

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt zonder uitdrukkelijke toestemming van de rechthebbende.

© 2025 Tien organisatieadvies

INHOUD

Samenvatting 0-meting	1
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding 0-meting	3
1.2 Doel van de 0-meting	3
1.3 Achtergrond en context	4
1.4 Visie op sport en bewegen	5
1.5 Betrokkenheid van belanghebbenden	5
1.6 Huidige sportparticipatie, trends en relevante ontwikkelingen	6
2 Huidige situatie	9
2.1 Aanbod en spreiding	9
2.2 Korte omschrijving van buiten- en binnensportaccommodaties	12
2.3 Gebruik en bezettingsgraad	16
2.4 Binnensportaccommodaties	19
2.5 Eigenaarschap, beheer en onderhoud van de sportaccommodaties	22
2.6 Sportaanbod Waterland vergeleken met andere gemeenten	25
3 Participatie	26
3.1 Monnickendam buitensport	26
3.2 Monnickendam binnensport	27
3.3 Marken	28
3.4 Broek in waterland	28
3.5 IJpendam	29
3.6 Samenvatting	30
4 Financiën	32
4.1 Uitgaven, inkomsten en subsidies taakvelden sport	32
4.2 Tarieven binnensportaccommodaties	33
4.3 Tarieven buitensportaccommodaties	34
4.4 Investerings, kredieten, kapitaallasten, reserves en voorziening sportaccommodaties	35
5 Conclusies	36
5.1 Sportaccommodaties: spreiding en gebruik	36
5.2 Capaciteit en bezetting	36
5.3 Beheer, onderhoud en eigendom	36
5.4 Samenwerking en communicatie	37
5.5 Beheer en kwaliteit van binnensportaccommodaties	37
5.6 Verlangen naar betrokkenheid en participatie bij toekomstplannen	37
6 Aanbevelingen	38
6.1 Aandachtspunten voor de korte termijn	38
6.2 Randvoorwaarden	39
6.3 Lange termijn	41

BIJLAGEN

SAMENVATTING 0-METING

De gemeente Waterland werkt aan de ontwikkeling van een nieuw sportaccommodatiebeleid. Dit rapport bevat een nulmeting van de huidige situatie van sportaccommodaties en is opgesteld als basis voor dit beleid. Aanleiding is enerzijds een concrete vraag over de toekomstige buitenspeellocatie van de handbalvereniging en anderzijds breder levende vragen over eigendom, onderhoud, tarieven en capaciteit. Ook de landelijke en financiële context, waaronder het naderende ravijnjaar in 2026, speelt mee in de urgentie om een koersvaste visie en aanpak te ontwikkelen.

Participatie en betrokkenheid

In het kader van deze nulmeting zijn gesprekken gevoerd met ruim 20 betrokken partijen, waaronder sportverenigingen, beheerders en maatschappelijke partners. Deze gesprekken hebben geleid tot waardevolle inzichten en breed gedragen suggesties voor verbetering. Tegelijkertijd leeft bij sommige verenigingen scepsis over eerdere participatieprocessen: men heeft input geleverd, maar te weinig teruggezien in beleid of concrete acties. Heldere terugkoppeling, opvolging en zichtbare resultaten zijn cruciaal om vertrouwen en betrokkenheid vast te houden.

Het concept van deze nulmeting is tevens voorgelegd aan de adviesraad Sport en Bewegen – die op dit moment nog in oprichting is – om een eerste reactie en betrokkenheid van deze raad te borgen.

Hoofdknelpunten samengevat

1. Onvoldoende samenhang en versnipperd beleid

In Monnickendam, de grootste kern, ontbreekt een overkoepelende visie voor Sportpark Markgouw. Besluiten worden ad hoc genomen, terwijl de behoefte aan richting en integrale planning groot is. Ook in andere kernen ervaren verenigingen een gebrek aan structuur en toekomstgericht beleid.

2. Onduidelijkheid over eigendom en onderhoud

De eigendomsconstructies verschillen sterk per vereniging. Sommige clubs zijn volledig eigenaar van hun gebouwen, anderen huren of hebben erpacht. Hierdoor is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor welk onderhoud, wat leidt tot frustratie, ongelijkheid en soms veiligheidsrisico's.

3. Gebrekkig beheer en technische achterstanden, met name binnensport

Veel binnensportaccommodaties kampen met achterstallig onderhoud, slechte schoonmaak, gebrekkige ventilatie en beperkte opslag- en gebruikersvoorzieningen. Sporthal 't Spil en meerdere gymzalen functioneren nog, maar zijn technisch en functioneel verouderd. Dit drukt op het gebruikscomfort en de gebruikveiligheid.

4. Capaciteitsdruk bij piekuren

De beschikbare sportcapaciteit – vooral binnen – is tijdens de courante uren nagenoeg volledig bezet. Hierdoor is uitbreiding van activiteiten of het starten van nieuwe initiatieven overdag of in de avonden nauwelijks mogelijk, ondanks stijgende vraag door groeiende bevolking en woningbouw.

5. Gebrekkige communicatie en samenwerking

De samenwerking tussen gemeente en verenigingen wordt als versnipperd ervaren. Door personele wisselingen ontbreken vaste contactpersonen en structurele terugkoppeling. Er is behoefte aan duidelijke aanspreekpunten, transparante procedures en betere opvolging van meldingen of onderhoudskwesties.

Strategisch advies en aanbevelingen

De nulmeting heeft geleid tot een reeks aanbevelingen, verdeeld in maatregelen voor de korte termijn, noodzakelijke randvoorwaarden en strategische keuzes voor de langere termijn. Centraal staat het verbeteren van kwaliteit, samenwerking, duurzaamheid en toekomstbestendigheid.

Belangrijke voorstellen zijn:

- **Op korte termijn:**
 - Aanpak sociale onveiligheid en onderhoudsachterstanden op Sportpark Markgouw.
 - Aanstellen van vaste aanspreekpunten per kern of accommodatiecluster.
 - Oplossen van praktische knelpunten zoals klimaatbeheersing, schoonmaak, opslag en bereikbaarheid.
 - Duidelijke afspraken over taakverdeling en kwaliteitsborging van onderhoud.
 - Ondersteuning van sportinitiatieven zoals padelbanen of verduurzamingsinvesteringen.
- **Als randvoorwaarden:**
 - Actualiseren en delen van meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's).
 - Structurele financiële dekking van onderhoudsverplichtingen.
 - Transparantie in tarieven, kostentoerekening en normgebruik op basis van landelijke richtlijnen.
 - Heldere voorrangsvolgorde voor gebruik van binnensportcapaciteit.
 - Toepassing van landelijke planningsnormen van sportbonden bij capaciteitstoets.
- **Voor de lange termijn:**
 - Realisatie van een multifunctioneel handbalveld op Sportpark Markgouw.
 - Capaciteitsanalyse t.b.v. toekomstige woningbouw en bevolkingsgroei.
 - Specialistische begeleiding bij ontwerp en inrichting van de nieuwe sporthal.
 - Strategisch onderzoek naar de toekomst van het binnenzwembad in Monnickendam.
 - **Keuze voor een gezamenlijke beheervorm (joint venture):** Advies is om te komen tot een gezamenlijke beheerstichting of coöperatie waarin gemeente, verenigingen en mogelijk externe deskundigen samenwerken. De gemeente blijft verantwoordelijk voor kaders en toezicht, maar de uitvoering wordt professioneel belegd. Dit model vergroot de uitvoeringskracht, verlaagt faalkosten, borgt kwaliteit en zorgt voor een duurzame, gedragen oplossing voor beheer en onderhoud.

Afronding

De sportverenigingen in Waterland vormen een sterk netwerk van vrijwilligers, maatschappelijke meerwaarde en sportieve ambitie. Tegelijkertijd vraagt hun toekomst om betere randvoorwaarden, eigentijdse accommodaties en duidelijke samenwerking met de gemeente. Deze 0-meting biedt de bouwstenen voor een sportaccommodatiebeleid dat inspeelt op de actuele knelpunten én anticipeert op toekomstige ontwikkelingen. Door gericht te investeren in onderhoud, beheer en samenwerking kan de gemeente Waterland sport blijvend toegankelijk, veilig en aantrekkelijk houden voor al haar inwoners.

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding 0-meting

De gemeente Waterland is bezig met de ontwikkeling van haar sportbeleid. Als onderdeel daarvan is het actieprogramma Sport en Bewegen Waterland vastgesteld. Een overkoepelende ambitie van de gemeente is dat het nieuwe sportbeleid zoveel mogelijk inwoners van Waterland in beweging krijgt en houdt.

De gemeentelijke sportaccommodaties zijn een belangrijk onderdeel van het sportbeleid. Belangrijke vraag bij de sportaccommodaties betreft de toekomstige buitenlocatie voor de handbalvereniging. De huidige speellocatie wordt momenteel ingezet voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Om deze vraag te kunnen beantwoorden dienen de sportaccommodaties en -voorzieningen binnen de gemeente in beeld te worden gebracht. Dit is nodig om opties in beeld te kunnen brengen om de handbalvereniging een goede plek te geven.

Een andere aanleiding voor een 0-meting van de sportaccommodaties is de onduidelijkheid over eigendomsverhoudingen, taakverdeling bij het onderhoud en tarieven tussen sportaccommodaties en verenigingen onderling. De wens van de gemeente en verenigingen is om deze onduidelijkheid weg te nemen.

In deze 0-meting worden de sportaccommodaties en -voorzieningen in beeld gebracht zoals het gebruik, het onderhoud en de financiën. Ook worden de eigendomsverhoudingen en huurtarieven zoveel als mogelijk inzichtelijk gemaakt aan de hand van de beschikbare gegevens. Ook wordt op onderdelen een doorkijk naar de toekomst gegeven.

1.2 Doel van de 0-meting

Voor de locatiekeuze van de buitenaccommodatie van de handbalvereniging is een brede analyse van de huidige sportaccommodaties noodzakelijk. Door middel van een 0-meting kunnen bestaande onduidelijkheden bij sportverenigingen worden weggenomen, zoals over eigendomsverhoudingen, taakverdeling in het onderhoud en de (huur)tarieven.

Deze 0-meting vormt tevens de basis voor een actueel sportaccommodatiebeleidsplan voor de gemeente Waterland. De gemeente heeft een duidelijke sportambitie en het aanbieden en beheren van kwalitatieve sportaccommodaties is essentieel om deze ambitie te realiseren. Het beleidsplan richt zich op een periode van vier tot zes jaar, met aandacht voor het aanbieden van sportaccommodaties die zowel technisch op orde zijn als voldoen aan de wensen van gebruikers. Scenario's voor de langere termijn worden in beeld gebracht, maar nog niet uitgewerkt.

Het uitblijven van een integrale aanpak heeft risico's. Zonder doordacht beleid en concrete uitvoering bestaat het gevaar dat alleen het hoogstnoodzakelijke wordt gedaan, met als gevolg toenemende achterstanden in onderhoud, afnemende gebruikerstevredenheid en verminderde aantrekkelijkheid van sportdeelname. Dit kan leiden tot hogere kosten op de lange termijn, verlies aan vitaliteit van sportverenigingen en een gemiste kans om sport als maatschappelijke middel in te zetten.

1.3 Achtergrond en context

Deze 0-meting wordt uitgevoerd als onderdeel van het sportbeleid van de gemeente. Landelijk is er ook veel aandacht voor sportbeleid en -ontwikkeling. Bewegen en sport bieden veel voordelen. Naast sportplezier hebben zij ook positieve effecten op het fysieke en mentale welzijn van inwoners. De gemeente Waterland ondersteunt en stimuleert sportbeoefening vooral door het aanbieden en faciliteren van binnen- en buitensportaccommodaties.

De focus voor het sportaccommodatiebeleidsplan ligt op de korte termijn, omdat de financiën van de gemeente Waterland, net zoals bij anderen gemeente in Nederland, niet ruim zijn. Vanaf 2026 dreigt het zogeheten ravijnjaar en een financieel tekort voor Nederlandse gemeenten. Dit kan gemeenten dwingen tot moeilijke keuzes. In deze context lijkt er nu weinig financiële ruimte om extra voorzieningen te financieren door de gemeenten zelf. In één van de hoofdstukken in deze tussenrapportage zijn alle financiële aspecten van de sportaccommodaties in Waterland in beeld gebracht.

1.4 Visie op sport en bewegen

Doelstellingen voor alle kernen uit Sportvisie 2023 zijn:

- Hogere participatiegraad in sport en bewegen.
- Verbetering van de gezondheid.
- Verbetering sociale verbondenheid.
- Uitvoeren sportakkoord II in Gemeente Waterland, in samenwerking met Team Sportservice.

Reden om te focussen op en te investeren in sport en bewegen heeft een aantal redenen:

- Demografisch: ruim 50% van de inwoners van de gemeente Waterland is ouder dan 45 jaar.
- Gezondheid: bevorderen van een goede gezondheid en overgewicht van inwoners tegengaan.
- Sociaal: sport voor ontmoeting en vrijwilligerswerk.

Daarnaast is participatie belangrijk, sport moet voor iedereen in Waterland mogelijk en toegankelijk zijn, niemand uitgezonderd.

De gemeente zal verder zorgdragen voor sportieve ruimte en voor een deugdelijke basis op gemeentelijke sportparken waar gesport wordt en deze multifunctioneel inzetten door bijvoorbeeld scholen, kinderopvang maar bijvoorbeeld ook voor ouderen. Ook het maximaal beschikbaar stellen in de toekomst van de nieuwe sporthal in Monnickendam voor alle inwoners van de gemeente Waterland is een belangrijk onderdeel.

1.5 Betrokkenheid van belanghebbenden

Sportverenigingen worden in de gelegenheid gesteld om input te geven voor de 0-meting. In gesprekken met sportverenigingen per kern wordt gevraagd naar:

- zaken die goed lopen;
- wensen, knel- en verbeterpunten;
- mogelijkheden om het gebruik/aanbod van sportaccommodaties te verbeteren.

Deze input wordt meegenomen in de uitwerking van deze 0-meting en wordt ook benut bij het uitwerken van het sportaccommodatiebeleid voor de komende 4-6 jaar. De hoofdlijnen van de uitkomsten van de 0-meting worden ook teruggekoppeld aan de Adviesraad Sport en Bewegen waar mee gesproken wordt.

1.6 Huidige sportparticipatie, trends en relevante ontwikkelingen

1.6.1 Sportparticipatie

Op basis van recent onderzoek komt naar voren dat de sport- en beweegdeelname in de gemeente Waterland op een aantal punten verschilt van het landelijke gemiddelde. Hieronder worden de belangrijkste indicatoren toegelicht, waarbij de resultaten van Waterland worden afgezet tegen recente landelijke cijfers.

Beweegrichtlijnen en wekelijkse sportdeelname: in Waterland voldoet 44,8% van de volwassenen (18 jaar en ouder) aan de beweegrichtlijnen, terwijl het landelijke gemiddelde volgens de Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 op 47,5% ligt. Hiermee loopt Waterland op dit punt licht achter ten opzichte van Nederland als geheel.

Ten aanzien van de wekelijkse sportdeelname scoort Waterland juist hoger dan het landelijke cijfer: 56,9% van de Waterlandse volwassenen sport wekelijks, tegenover 53,6% gemiddeld in Nederland. Waterland kent daarmee een relatief grote actieve groep volwassen inwoners die wekelijks aan sport doet.

Sportbondleden: een andere maatstaf voor sportdeelname is het percentage inwoners dat lid is van een sportbond. Landelijk was in 2022 ongeveer 24% van de bevolking lid van één of meer sportbonden. In Waterland ligt dit percentage op 32,6%. Binnen elke leeftijdscategorie is het aandeel sportbondleden in Waterland hoger dan het landelijke gemiddelde:

Tabel 1: Lidmaatschap sportbonden in Waterland vergeleken met landelijke gemiddelden

Leeftijdscategorie	Waterland	Landelijk
0 - 10 jaar	34,2%	20%
10 - 25 jaar	57,8%	42%
25 - 45 jaar	32,0%	22%
45 - 65 jaar	29,5%	21%
65+ jaar	19,7%	16%

Zoals ook in de landelijke cijfers zichtbaar is, neemt het percentage sportbondleden af naarmate de leeftijd stijgt.

Conclusie: de inwoners van Waterland voldoen iets minder vaak aan de beweegrichtlijnen dan gemiddeld in Nederland maar er wordt in Waterland wel vaker wekelijks gesport. Ook het aandeel sportbondleden ligt in Waterland bovengemiddeld hoog in alle leeftijdscategorieën. Wat betreft het gebruik van de fiets voor korte ritten scoort Waterland eveneens boven het landelijk gemiddelde. Deze cijfers wijzen erop dat Waterland op verschillende terreinen een relatief actieve gemeente is, maar dat er ook kansen liggen om meer mensen (structureel) aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen.

1.6.2 Trends in sport in Nederland

In deze paragraaf worden enkele trends en ontwikkelingen in het sportaccommodatiebeleid in Nederland beschreven. Deze trends hebben betrekking op: de wijze waarop sportaccommodaties steeds vaker multifunctioneel worden ingezet, er meer aandacht komt voor duurzaamheid en energie-efficiëntie, welke financieringsmodellen en samenwerkingsvormen worden toegepast, hoe de bezettingsgraad en efficiëntie van sportfaciliteiten worden verbeterd en welke innovaties plaatsvinden bij de renovatie en kwaliteitsverbetering van sportvelden. Deze thema's laten zien hoe het accommodatiebeleid zich geleidelijk verbreed en verdiept en onderstrepen de maatschappelijke relevantie van moderne en toekomstbestendige sportvoorzieningen.

Multifunctioneel gebruik en clustering

Sportaccommodaties worden steeds vaker breder ingezet en spelen zo een belangrijke rol in het versterken van de sociale basis. Zo worden sporthallen, gymzalen, velden en clubhuizen niet alleen gebruikt door sportverenigingen, maar ook door buurtinitiatieven, zorginstellingen en scholen. Het gaat hierbij om meervoudige exploitatie waarbij de accommodatie overdag beschikbaar is voor bijvoorbeeld onderwijs of welzijnsactiviteiten en in de avonden voor sport en andere buurt-gerichte evenementen. Daarnaast is er een duidelijke trend om sportvoorzieningen te combineren met andere functies, zoals cultuur, onderwijs of kinderopvang. Hierdoor ontstaat er één locatie waar uiteenlopende groepen mensen elkaar ontmoeten, wat niet alleen de sociale cohesie bevordert, maar ook leidt tot een efficiënter gebruik van ruimte en middelen. Een ander element binnen deze ontwikkeling is de toegenomen aandacht voor sporten in de openbare ruimte. Denk daarbij aan parken, pleintjes, skateparken en calisthenics-faciliteiten. Deze vormen van vrij toegankelijke sportvoorzieningen maken het mogelijk om zonder lidmaatschap of vaste tijden te bewegen, wat de drempel tot sportparticipatie verlaagt en een breed publiek aanspreekt.

Duurzaamheid en energie-efficiëntie

Zowel bij bestaande als bij nieuwe accommodaties is er veel aandacht voor duurzaamheid en energie-efficiëntie. Steeds meer sporthallen, clubgebouwen en zwembaden worden gerenoveerd of verbouwd met energiebesparende maatregelen, zoals LED-verlichting, warmtepompen en zonnepanelen. Deze investeringen dragen bij aan een lagere CO₂-voetafdruk en bieden bovendien financiële voordelen door een lagere energierekening. Bij nieuwbouwprojecten zien we een verschuiving naar circulair ontwerpen, met het hergebruik van materialen en het minimaliseren van afval tijdens de bouw. Ook is er in de beheerfase meer oog voor duurzaam gebruik en exploitatie, waarbij naast water- en energiebesparing bijvoorbeeld ook wordt gelet op afvalreductie en duurzame mobiliteit. Dit betekent dat niet alleen de accommodatie zelf klimaatvriendelijker wordt, maar dat ook de bezoekers gestimuleerd worden op een verantwoorde manier naar de sportlocatie te komen, bijvoorbeeld met het openbaar vervoer of de fiets.

Financiering en publiek-private samenwerking

Door de druk op gemeentelijke budgetten wordt vaker gezocht naar alternatieve financieringsmodellen voor de bouw, het onderhoud en de exploitatie van sportaccommodaties. Publiek-private samenwerking (PPS) is daarbij een veelvoorkomend model, waarbij private partijen mee-investeren in renovatie of nieuwbouw en vervolgens delen in de besparingen of opbrengsten. Dit vraagt om nieuwe vormen van samenwerking, waarbij zowel de overheid, verenigingen en maatschappelijke organisaties als de sportsector actief betrokken zijn. Hoewel deze aanpak vaak leidt tot een grotere financiële veerkracht en moderne, goed onderhouden accommodaties, vraagt het wel om heldere afspraken over eigenaarschap, verantwoordelijkheden.

Sturen op bezettingsgraad en efficiëntie

Efficiënt en optimaal gebruik van sportaccommodaties is voor veel gemeenten en verenigingen een belangrijk speerpunt geworden. Door digitale reserveringssystemen en het verzamelen van data ontstaat er beter zicht op de piek- en daluren, wat het mogelijk maakt om de planning aan te scherpen en accommodaties doelmatiger in te zetten. Flexibel gebruik van ruimtes is hierbij cruciaal, bijvoorbeeld door sportzalen ook open te stellen voor culturele of sociale evenementen en vergaderingen. Op deze manier wordt de accommodatie door de week en over het jaar heen beter benut, wat bijdraagt aan een hogere bezettingsgraad en lagere kosten per gebruiker. Daarnaast neemt de aandacht voor kostenbeheersing toe. Verenigingen worden aangemoedigd om via gezamenlijk inkoopbeleid, variabele gebruikstarieven en goed vrijwilligersmanagement de uitgaven voor onderhoud en exploitatie te verlagen. Zo blijft sporten betaalbaar en worden investeringen in kwaliteit, innovatie en duurzaamheid mogelijk gemaakt.

Verder is er een trend zichtbaar waarbij buitensportverenigingen niet langer het exclusieve recht hebben op een accommodatie voor een heel jaar, maar in plaats daarvan de mogelijkheid krijgen om alleen de uren af te nemen die zij daadwerkelijk gebruiken. Deze flexibele benadering zorgt ervoor dat leegstaande uren verhuurbaar blijven aan andere partijen, wat de efficiëntie van buitensportlocaties verhoogt en bijdraagt aan een betere benutting van beschikbare faciliteiten.

Opkomende sporten: Padel en sporten in de openbare ruimte

In de afgelopen jaren is vooral Padel uitgegroeid tot een van de snelst groeiende sporten in Nederland. De relatief kleine afmeting van de baan, de toegankelijkheid van het spel en de lage drempel voor beginners maken Padel aantrekkelijk voor een grote groep sporters. Tegelijkertijd kan het kenmerkende 'plop'-geluid bij intensief gebruik tot overlast leiden voor omwonenden, vooral wanneer banen zich dicht bij woonwijken bevinden. Daarom zijn gemeenten bij de aanleg van nieuwe Padelbanen voornamelijk faciliterend en toetsend: zij verlenen vergunningen, bewaken ruimtelijke en akoestische kaders, en kunnen akoestisch onderzoek verlangen als er risico's op geluidshinder bestaan. De aanleg en exploitatie van Padelbanen liggen doorgaans bij verenigingen of commerciële partijen, die een gunstige businesscase zien vanwege de hoge baancapaciteit en populariteit van de sport.

Naast Padel is er een trend zichtbaar waarbij steeds meer mensen sporten in de openbare ruimte. Voorbeelden zijn bootcamp, urban fitness (calisthenics), freerunning, streetbasketbal en andere vormen van laagdrempelige sport- en beweegactiviteiten. Gemeenten spelen hier vaak in op signalen van inwoners die vragen om bijvoorbeeld calisthenics-rekken, fietsroutes of wandelpaden. Door op kleine schaal te experimenteren en te monitoren hoe goed bepaalde initiatieven aanslaan, kunnen gemeenten hun openbare ruimte stapsgewijs verrijken met voorzieningen die aansluiten bij de wensen van inwoners. Dit versterkt niet alleen de sportparticipatie, maar draagt ook bij aan de leefbaarheid en sociale cohesie in de omgeving.

2 HUIDIGE SITUATIE

2.1 Aanbod en spreiding

In dit hoofdstuk brengen we het huidige aanbod en gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties in beeld. Het gebruik toetsen wij waar mogelijk aan landelijke normen onder andere van sportbonden. Wij onderscheiden hierbij drie typen sportaccommodaties:

1. Buitensportaccommodaties.
2. Binnensportaccommodaties.
3. Binnenzwembad in Monnickendam.

Niet in de 0-meting betrokken zijn: private sportaccommodaties binnen de gemeente Waterland zoals sportscholen (aanwezig in Monnickendam, Marken en Katwoude), gymzaal van de middelbare school in Monnickendam, spelzalen binnen basisscholen, sportaccommodaties in buurgemeenten en recreatief zwemaanbod in open water. In de verdere uitwerking van het sportaccommodatiebeleid kunnen deze accommodaties eventueel nog een rol spelen. Sportvoorzieningen in de openbare ruimte worden in deze 0-meting kort aangestipt.

De kernen met sportaccommodaties liggen verspreid over de gemeente. In onderstaande tabel zijn ter illustratie de onderlinge reisafstanden opgenomen. Om gebruik te kunnen maken van sportvoorzieningen in een andere kern zal gereisd moeten worden. Vooral voor de schooljeugd kan dit een beperking zijn voor de sportbeoefening.

Tabel 2: Onderlinge afstanden en reistijd met auto tussen kernen met sportaccommodaties

	Inwoners	Monnickendam	Ilpendam	Broek in Waterland	Marken
Monnickendam	9.900		14 minuten	8 minuten	11 minuten
Ilpendam	1.810	8,7 km		11 minuten	23 minuten
Broek in Waterland	3.195	4,8 km	8,9 km		17 minuten
Marken	1.730	9,2 km	21 km	13 km	

De kernen met sportaccommodaties liggen verspreid over de gemeente. Ter illustratie:

- met afstanden variërend van 4,8 tot 21 kilometer;
- reistijd van 8 tot 23 minuten met de auto;
- reistijd van 16 tot 51 minuten met de fiets.

2.1.1 Buitensportaccommodaties

Figuur 1: Spreiding van sportaccommodaties over de kernen

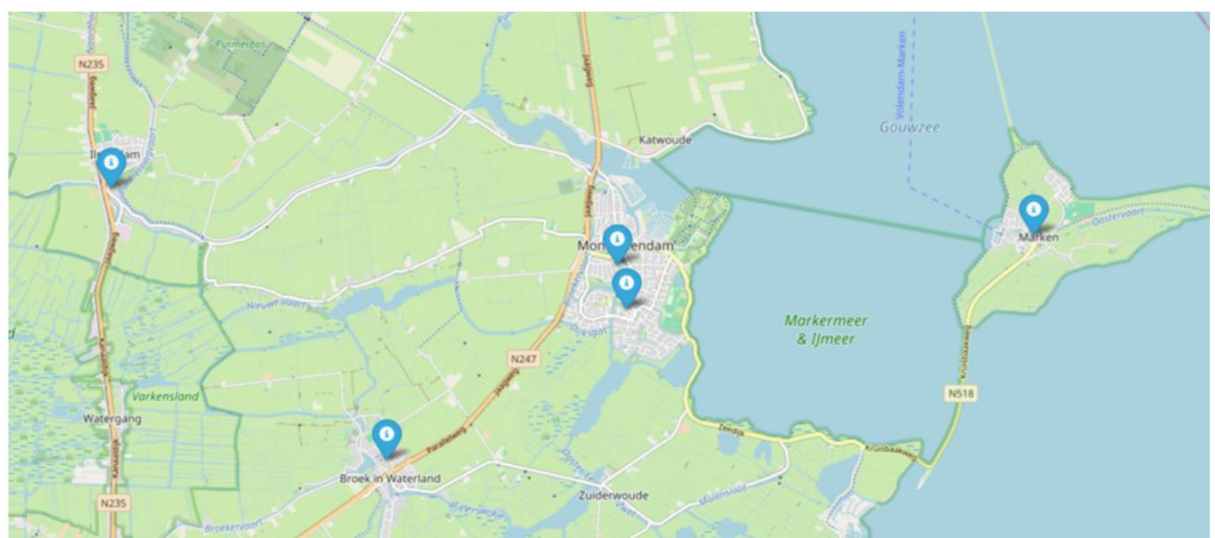

De sportaccommodaties, zowel buiten- als binnen-accommodaties, zijn verspreid over de vier grotere kernen binnen de gemeente. In kleinere kernen, zoals Zuiderwoude en Katwoude, zijn geen gemeentelijke sportaccommodaties aanwezig.

In de kernen Ipendam, Broek in Waterland en Marken zijn voetbalvelden, tennisvelden en een gymzaal aanwezig. In de kern Monnickendam zijn meerdere typen sportvoorzieningen en verenigingsgebouwen aanwezig geconcentreerd op Sportpark Markgouw, te weten: voetbalvelden, hockeyveld, atletiekveld met atletiekvoorzieningen, tennisvelden, verharde handbalvelden, grasveld in gebruik bij de touwtrekvereniging, bak voor de ruitervereniging, honk-/softbalveld en gebouwen voor de visvereniging en duivensportvereniging. De laatst genoemde twee verenigingen hebben geen sportvoorzieningen op Markgouw.

2.1.2 Binnensportaccommodaties

Figuur 2: Spreiding van binnensportaccommodaties

De volgende gemeentelijke binnensportaccommodaties zijn aanwezig binnen de gemeente:

- Sporthal 't Spil: Monnickendam.
- Gymzaal Marijkehal: Monnickendam.
- Gymzaal Havenridders: Broek in Waterland.
- Gymzaal Rietlanden: Marken.
- Gymzaal Sebastianus: Ilpendam.

De volgende binnensportaccommodaties zijn aanwezig in de kern Monnickendam, maar zijn niet in de 0-meting meegenomen omdat de gemeente daar geen rol bij heeft:

- Gymzaal/sportzaal Bernard Nieuwentijt College: Monnickendam.
- Speelzalen in basisscholen in Monnickendam.

In zowel Ilpendam, Broek in Waterland als in Marken liggen de sportzalen direct naast de basisscholen. In Monnickendam liggen de basisscholen binnen een straal van 2 km van de gymzaal Marijkehal en sporthal 't Spil.

De vier gymzalen zijn qua vloeroppervlak met elkaar vergelijkbaar. Sporthal 't Spil is de enige sporthal in de gemeente en is op te splitsen in twee zaaldelen die ook los van elkaar worden verhuurd.

2.1.3 Zwembad

Afbeelding 1: Binnenzwembad Monnickendam

Het binnenzwembad in de kern Monnickendam wordt beheerd door Sportfondsen Nederland. Het zwembad is overdekt en bestaat uit één bassin. De netto uitgaven van de gemeente voor het zwembad betreffen een exploitatiebijdrage van begroot € 81.000 in 2024 aan Koninklijke Sportfondsen Nederland.

2.2 Korte omschrijving van buiten- en binnensportaccommodaties

De staat van onderhoud van sportaccommodaties is een belangrijke randvoorwaarde voor veilig en prettig gebruik door sportverenigingen, onderwijs en andere gebruikers. In het kader van deze 0-meting is een inventarisatie uitgevoerd van de technische staat van zowel de binnen- als buitensportaccommodaties en het zwembad. Hiervoor zijn visuele inspecties en technische schouwen verricht door externe, specialistische bureaus. De resultaten hiervan zijn samengevat in de volgende paragrafen en vormen input voor het opstellen en actualiseren van de meerjaren-onderhoudsplannen (MJOP). In deze paragraaf wordt per sector – binnensport, buitensport en zwembad – een beknopte toelichting gegeven op de technische staat van de voorzieningen, inclusief aandachtspunten die bij het vervolgtraject betrokken moeten worden. De volledige rapportages zijn opgenomen in de bijlagen.

2.2.1 Binnensport

De technische staat van de binnensportaccommodaties in de gemeente Waterland is beoordeeld door een gespecialiseerd extern bureau. De volledige onderzoeksrapporten zijn opgenomen in **bijlage X en bijlage Y**. In deze paragraaf volgt een beknopte samenvatting van de belangrijkste bevindingen per locatie. Deze samenvatting geeft inzicht in de onderhoudssituatie, functionele kwaliteit en aanbevelingen op het gebied van renovatie en verduurzaming.

Sporthal 't Spil

De sporthal functioneert op dit moment nog redelijk als binnensportaccommodatie, maar kampt met toenemend achterstallig onderhoud en slecht of niet-functionerende installaties. Deze tekortkomingen beïnvloeden het dagelijks gebruik, de schoonmaak en het comfort voor gebruikers. Hoewel de hal technisch nog bruikbaar is, zal de kwaliteit van de accommodatie verder afnemen als er niet tijdig wordt ingegrepen. Verbetering van het onderhoud en het beheer is noodzakelijk om de sporthal in de resterende jaren tot aan de geplande nieuwbouw sporthal veilig en goed bruikbaar te houden. Na realisatie van de nieuwe sporthal zal de huidige sporthal worden gesloopt.

Gymzaal Marijkehal (Monnickendam)

De gymzaal wordt gewaardeerd als prettige locatie voor het bewegingsonderwijs en heeft een verzorgde maar enigszins verouderde uitstraling. Functioneel voldoet de zaal goed, maar zowel het exterieur als interieur is toe aan een opknapbeurt of renovatie. Ook wordt verduurzaming sterk aanbevolen om het gebouw toekomstbestendiger te maken. Na realisatie van de nieuwe sporthal zal de gymzaal worden gesloopt.

Gymzaal Rietlanden (Marken)

Gymzaal Rietlanden is functioneel geschikt voor de naastgelegen basisschool, maar kent achterstallig onderhoud aan zowel het gebouw als de sporttechnische inrichting. De kwaliteit van de accommodatie vraagt om een grondige renovatie of herinrichting. Ook voor deze locatie geldt dat verduurzaming gewenst is.

Gymzaal De Grote Grutto (Ilpendam)

Op het eerste gezicht oogt deze locatie als een moderne en aantrekkelijke gymzaal. Toch is de onderhoudssituatie zorgelijk. Door gebrekkig beheer verslechtert de staat van het gebouw in hoog tempo. Problemen zoals slechte wandafwerking, lekkages in de doucheruimtes en onvoldoende schoonmaak zijn zichtbare signalen van deze achteruitgang. De aanbeveling luidt om het beheer spoedig op orde te brengen en de gebreken snel te verhelpen om verdere schade aan het interieur te voorkomen.

Gymzaal De Havenrakers (Broek in Waterland)

De gymzaal wordt intensief gebruikt door de naastgelegen school en voldoet nog als functionele sportaccommodatie. Tegelijkertijd is het gebouw verouderd, vertoont het achterstallig onderhoud en laat het beheer op verschillende punten te wensen over. Renovatie of opknapwerkzaamheden zijn noodzakelijk, waarbij verduurzaming ook hier als belangrijk verbeterpunt wordt genoemd.

Samenvattend en concluderend

Uit de technische beoordeling volgt dat de binnensportaccommodaties in Waterland functioneel nog bruikbaar zijn, maar dat vrijwel alle locaties kampen met veroudering en achterstallig onderhoud. Hoewel de gymzalen over het algemeen goed bruikbaar zijn voor het bewegingsonderwijs, is zowel aan de binnen- als buitenzijde sprake van slijtage, matige installaties en een beperkte kwaliteit van het dagelijks beheer, zoals schoonmaak, materiaalopslag en gebruikersondersteuning. In sporthal 't Spil en gymzaal De Grote Grutto is de situatie het meest urgent; daar beïnvloedt het onderhoudstekort direct de gebruikswaarde. Op alle locaties zijn renovatie en verduurzaming noodzakelijk om de voorzieningen toekomstbestendig te maken. Daarnaast is versterking van het dagelijks beheer — met aandacht voor onder meer schoonmaak, materiaalbeheer en facilitaire ondersteuning — essentieel om verdere achteruitgang te voorkomen. Deze opgaven vragen om planmatige uitvoering en een goede financiële borging in het onderhouds- en beheerbeleid.

2.2.2 Buitensport

De buitensportaccommodaties in de gemeente Waterland zijn visueel geïnspecteerd door adviesbureau Newae. De resultaten van deze inspecties zijn vastgelegd in bijlage X. In deze paragraaf is een beknopte samenvatting opgenomen van de fysieke staat van de sportvelden en de inrichtingselementen per vereniging, zoals beoordeeld tijdens de inspectie. Onder inrichtingselementen worden hierbij bijvoorbeeld doelen, dug-outs, ballenvangers, hekwerken en verlichting verstaan. Daarnaast is in de inspectie ook de staat van de groenvoorziening op en rondom de sportparken meegenomen, zoals de beplanting, grasstroken en bomen.

SV SDOB – Broek in Waterland

De accommodatie van SV SDOB is goed onderhouden en oogt verzorgd. Beide velden verkeren in goede staat, hoewel het infillniveau op de penaltystippen iets lager is. Er zijn enkele kleine gebreken zoals schade aan de dug-outs en een kapotte afvalbak. Het sportpark maakt over het geheel genomen een goede indruk. Het snoeieniveau van de bomen is op orde, al blijft regelmatig onderhoud nodig om schade aan hekwerk en ballenvangers te voorkomen.

ATV Broek in Waterland – Tennis

De tennisbanen van ATV verkeren in prima staat, maar langs de randen is onkruidgroei zichtbaar en liggen kleine hopen infill die verspreid zouden moeten worden. De inrichtingselementen zijn overwegend goed, met lichte groene aanslag. Op schaduwrijke plekken bij de oefenbaan en tennismuur is sprake van mos- en onkruidgroei. Ook is infill op de verharding aangetroffen en groeit er onkruid tussen de voegen. Regelmatig onderhoud wordt aanbevolen.

SV Ilpendam

Het sportpark van SV Ilpendam is in redelijke tot goede staat. Veld 1 (natuurgras) kent lokaal onkruidgroei en matige afwatering bij de dug-outs. Ballenvangers en dug-outs hebben schoonmaak en herstel nodig vanwege vergroening en lichte schade. Veld 2 (kunstgras) is nieuw en in goede conditie, met een licht verlaagd infillniveau bij de penaltystip. Veld 3 (natuurgras) toont speel-schade en een natte toplaag, maar is verder voldoende. Verzakking van tegels op enkele plekken vormt een struikelrisico dat hersteld moet worden.

TV Ilpendam – Tennis

De accommodatie van TV Ilpendam is voldoende, met enkele technische aandachtspunten. Banen vertonen verzakkingen van opsluitbanden, scheefstand van hekwerk en verlichtingsmasten, en onkruidgroei langs de randen. De tennismuur heeft scheve tegels en vervuilde verharding. Het groen is over het algemeen goed onderhouden, met deels nieuwe aanplant. Onkruid tussen de tegels moet worden verwijderd.

SV Marken

Veld 1 (kunstgras) is in goede staat, maar heeft ongelijk verdeelde infill wat zorgt voor een hobbelige ondergrond. Veld 2 (natuurgras) is verdicht en hard, maar herstellende na winterse omstandigheden. Dug-outs op veld 1 hebben losse zitplanken. Andere elementen vertonen vergroening en gebreken zoals onkruid in voegen en een slecht onderhouden bankje. Groenonderhoud is wisselend, van goed gesnoeid tot verwaarloosd.

TC Marken – Tennis

De accommodatie van TC Marken verkeert in goede conditie. Baan 1 en 2 vertonen wat onkruid en ongelijke infillverdeling, terwijl baan 3 in goede staat is. Rondom het clubgebouw liggen scheve tegels met onkruidgroei. De groenvoorziening is netjes, al liggen er zandhopen op het gras.

VV Monnickendam

Het sportpark van VV Monnickendam is overwegend in goede staat. Het kunstgrasveld heeft enkele brandplekken en lager infillniveau bij de penaltystippen. Veld B heeft oneffenheden, onkruid en schade aan P-doel en ballenvanger, en vereist onderhoud. Veld C is in matige staat door speel-schade en verdichting. Ballenvanger-netten zijn deels aan vervanging toe. Groen is goed onderhouden, maar natuurlijk afval en boomgroei vragen aandacht om schade aan inrichting te voorkomen.

AV Monnickendam – Atletiek

De rondbaan is in goede conditie. In het middenterrein is wel veel onkruid aanwezig en de grasbaan is verdicht door intensief gebruik. Kunststofsegmenten zijn goed, maar het leunhekwerk is verroest en beschadigd. Grasranden en tegelverharding vragen om bijwerking en onderhoud.

HV Monnickendam – Handbal

Op dit moment zijn er geen handbalvelden beschikbaar, omdat het terrein wordt gebruikt voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen.

Green Devils – Honk- en Softbal

De accommodatie voldoet niet aan de actuele KNBSB-normen en kent meerdere gebreken echter ontvangt het dispensatie van de KNBSB. Dug-outs zijn onveilig door ontbrekende afsluiting, hekwerken ontbreken deels, en constructies zijn roestig of scheef. Op het softbalveld is schade door boomgroei zichtbaar en is veel gras- en onkruidgroei op de verharding. Beide velden zijn als matig beoordeeld en het groenonderhoud behoeft structurele verbetering om verdere schade te voorkomen.

Samenvattend en concluderend

De buitensportaccommodaties in Waterland verkeren overwegend in een redelijke tot goede staat, met uitzondering van enkele velden en locaties die aandacht vragen. Positieve uitschieters zijn onder andere SV SDOB en het recent aangelegde kunstgrasveld van SV IJpendam. Tegelijkertijd zijn er verenigingen met velden of voorzieningen die structureel onderhoud behoeven, zoals VV Monnickendam, Green Devils en diverse tennislocaties met verzakkingen of onkruidproblematiek. Veel voorkomende gebreken zijn ongelijk verdeelde infill, schade aan inrichtingselementen zoals dug-outs, verzakte verhardingen en onkruidgroei op en rond de speelvelden. Op meerdere locaties is aandacht nodig voor groenbeheer en veiligheid van gebruikers, zoals struikelgevaar en gebrekkige afwatering. Voor een toekomstbestendig beheer is het noodzakelijk om deze gebreken planmatig aan te pakken en de uitkomsten van de inspectie te betrekken bij het actualiseren van het meerjarenonderhoudsplan voor buitensportaccommodaties.

2.2.3 Zwembad

Het binnenzwembad in Monnickendam, dat wordt geëxploiteerd door NV Sportfondsen, is meegenomen in een aparte bouwkundige en installatietechnische beoordeling. De uitkomsten van deze beoordelingen zijn opgenomen in bijlage X (bouwkundig onderzoek) en bijlage Y (installaties). Deze paragraaf bevat een samenvatting van de belangrijkste bevindingen uit beide rapportages.

Bouwkundige staat en klimaatproblematiek

Bouwkundig is het zwembadgebouw op zichzelf niet in slechte staat, maar het is oorspronkelijk niet ontworpen als zwembadaccommodatie met een watertemperatuur van 29 graden Celsius. Daardoor voldoet de thermische schil van het gebouw niet aan de eisen voor een dergelijke functie. Het gevolg is structurele condensvorming, met op meerdere plekken schimmelvorming als zichtbaar gevolg. Deze condensproblemen vormen niet alleen een esthetisch en hygiënisch probleem, maar zullen op termijn ook bouwkundige en constructieve onderdelen van het gebouw aantasten als er geen ingrepen plaatsvinden.

Installaties en duurzaamheid

De algemene technische staat van de installaties is als redelijk beoordeeld, maar binnen een tijdsbestek van vijf tot tien jaar is grootschalige vervanging noodzakelijk. Daarbij is ook vastgesteld dat op het gebied van duurzaamheid nog aanzienlijke verbeteringen mogelijk zijn. De installatievoorzieningen zijn verouderd en onvoldoende energie-efficiënt. Voor een toekomstbestendig gebruik is een grondige renovatie van zowel de installaties als de thermische gebouwschil noodzakelijk. In het bijzonder is het raadzaam om onderzoek te doen naar de inzet van een hoogrenderend verwarmingssysteem, zoals een warmtepomp, in combinatie met verbeterde isolatie. Hiervoor zal de elektrische aansluiting moeten worden verzwakt, wat gezien de huidige netcongestie een belemmering kan vormen. Dit vergt nader onderzoek in samenwerking met de netbeheerder.

Samenvattend en concluderend

Hoewel het zwembadgebouw functioneert als voorziening voor zwemactiviteiten, is het in zijn huidige vorm niet duurzaam noch toekomstbestendig. Door structurele condensvorming en schimmelvorming is de bouwkundige staat kwetsbaar.

Tegelijkertijd staan grotere vervangingen van installaties op middellange termijn op stapel, waarbij duurzaamheid en veiligheid zwaar meewegen. Een integrale renovatie van de thermische schil en de installatietechniek is noodzakelijk om de accommodatie geschikt te maken voor toekomstig gebruik. Nader onderzoek is vereist naar de haalbaarheid van warmtepompen, uitbreiding van de elektrische aansluiting en de financiële en ruimtelijke consequenties daarvan. Het is van belang dat de gemeente op korte termijn een heldere toekomstvisie opstelt voor deze accommodatie, waarin ook de rol van het zwembad binnen het bredere sport- en welzijnsbeleid wordt meegenomen.

2.3 Gebruik en bezettingsgraad

2.3.1 Buitensportaccommodaties voetbal

Voor de analyse van de gebruiks- en bezettingsgraad van de buitensportaccommodaties maken we gebruik van planningsnormen die zijn opgesteld door de betrokken sportbonden in samenwerking met NOC*NSF en de VSG (Vereniging Sport en Gemeente). Voor sporten als hockey, voetbal en tennis bieden deze normen een helder referentiekader voor het benodigde aantal velden, kleedkamers en overige faciliteiten in verhouding tot de teamgrootte en trainingsbehoefte.

Voor kleinere sportbonden, die niet beschikken over specifieke planningsnormen, brengen we de huidige capaciteit in kaart zonder een normatieve vergelijking.

Tabel 3: Overzicht aantal velden en kleedkamers per sportaccommodatie t.o.v. KNVB-norm

Behoefte	Wedstrijdelden				Trainingsvelden			Kleedkamers		
Vereniging	veld	zat	zon	-/+	veld	beh.	+/-	aantal	beh.	+/-
VV Monnickendam	2,5	2,2	1	0	1	1	0	8	6+2	0
SV Ilpendam	2	3	2	-1	1	1,5	-0,5	8	6+2	0
VV Marken	2	2	0	0	1	1	0	9	4+2	+3
SV SDSOB	2	3	1	-1	2	1,5	+0,5	7	6+2	-1

Volgens de KNVB-norm komen Ilpendam en SDSOB beide net iets tekort aan wedstrijdcapaciteit, omdat ze elk iets meer dan twee wedstrijdelden nodig hebben. Wat betreft trainingscapaciteit heeft Ilpendam een tekort van een half veld, terwijl SDSOB juist een overschot heeft van een half veld. Monnickendam en Marken voldoen zowel aan de norm voor wedstrijd- als trainingsvelden.

Voor de kleedkamers is de norm met twee extra kleedkamers verhoogd indien een vereniging meiden- of vrouwenteams heeft. Dit is bij alle verenigingen het geval. Hierdoor blijkt uit de analyse dat Marken een overschot van drie kleedkamers heeft, Monnickendam en Ilpendam precies voldoen aan de norm en SDSOB één kleedkamer tekortkomt.

2.3.2 Buitensportaccommodaties tennis

Tabel 4: Vergelijking van aantallen leden en banen met KNLTB normen¹

TC Monnickendam						
Jaar	Ledenaantal	Aantal banen beschikbaar	KNLTB Norm 70 leden per baan	KNLTB Norm 90 leden per baan	Vergelijking met norm 70 leden per baan	Vergelijking met norm 90 leden per baan
2020	535	10	7,6	5,9	2,4	4,1
2021	576	10	8,2	6,4	1,8	3,6
2022	594	10	8,5	6,6	1,5	3,4
2023	562	10	8,0	6,2	2,0	3,8
2024	520	10	7,4	5,8	2,6	4,2
TC Marken						
Jaar	Ledenaantal	Aantal banen beschikbaar	Norm 70 leden per baan	Norm 90 leden per baan	Vergelijking met norm 70 leden per baan	Vergelijking met norm 90 leden per baan
2020	130	3	1,9	1,4	1,1	1,6
2021	124	3	1,8	1,4	1,2	1,6
2022	118	3	1,7	1,3	1,3	1,7
2023	116	3	1,7	1,3	1,3	1,7
2024	115	3	1,6	1,3	1,4	1,7
ATV Broek in Waterland						
Jaar	Ledenaantal	Aantal banen beschikbaar	Norm 70 leden per baan	Norm 90 leden per baan	Vergelijking met norm 70 leden per baan	Vergelijking met norm 90 leden per baan
2020	407	4	5,8	4,5	-1,8	-0,5
2021	453	4	6,5	5,0	-2,5	-1,0
2022	444	4	6,3	4,9	-2,3	-0,9
2023	446	4	6,4	5,0	-2,4	-1,0
2024	464	4	6,6	5,2	-2,6	-1,2
TV IJpendam						
Jaar	Ledenaantal	Aantal banen beschikbaar	Norm 70 leden per baan	Norm 90 leden per baan	Vergelijking met norm 70 leden per baan	Vergelijking met norm 90 leden per baan
2020	214	3	3,1	2,4	-0,1	0,6
2021	249	3	3,6	2,8	-0,6	0,2
2022	247	3	3,5	2,7	-0,5	0,3
2023	229	3	3,3	2,5	-0,3	0,5
2024	216	3	3,1	2,4	-0,1	0,6

In bovenstaande tabel is een vergelijking gemaakt met KNLTB-normen voor aantallen leden per baan. De normen hebben betrekking op 70 respectievelijk 90 leden per baan.

Op basis van de tabel trekken wij de volgende conclusies:

- TC Monnickendam en TC Marken hebben een overschot aan banen. Bij TC Monnickendam variërend van 2,6 tot 4,2 banen, afhankelijk van de gehanteerde norm. Bij TC Marken variërend van 1,4 tot 1,7 tennisbaan, afhankelijk van de gehanteerde norm.
- TV IJpendam heeft ten opzichte van de 90-ledennorm extra capaciteit en ten opzichte van de 70 norm komen ze iets capaciteit tekort: 0,1 baan op basis van het ledenaantal in 2024. TV IJpendam sluit dus aan bij de KNLTB-normen.
- ATV Broek in Waterland komt ten opzichte van beide normen banen tekort, variërend van 1,2 tot 2,6 banen, afhankelijk van de gehanteerde norm.
- Ten aanzien van de ontwikkeling van ledenaantallen:
 - TC Monnickendam: aantal leden is gedaald na 2022 met ruim 70 leden;
 - TC Marken: het ledenaantal neemt sinds 2020 lichtjes af met gemiddeld 3 leden per jaar;

¹ De KNLTB wil mogelijk overgaan naar een nieuwe norm van 75 leden per baan.

- TV IJpendam: ledenaantal is tussen 2020 en 2024 gestegen en weer afgenomen, aantal leden in 2024 is nagenoeg gelijk aan dat in 2020;
- ATV Broek in Waterland: ten opzichte van 2020 is het aantal met afgerond 60 leden gestegen.

In de gemeente Waterland zijn geen Padelbanen aanwezig.

2.3.3 Hockey

Tabel 5: Bezettingsanalyse hockey

Zaterdag									
Zandveld	Totaal hele velden	Totaal normteams 60/40	Totaal normteams 50/50	Totaal opgegeven 11-tal teams	Totaal opgegeven O10 Teams	Totaal opgegeven O9 en O8 teams	Totaal opgegeven Teams inclusief JJ	Ruimte voor normteams 60/40	Ruimte voor normteams 50/50
1	1	11,7	14	8	1	4	9,5	2,2	4,5
Zondag									
Zandveld		Totaal normteams 60/40	Totaal normteams 50/50	Totaal opgegeven 11-tal teams	Totaal opgegeven O10 Teams	Totaal opgegeven O9 en O8 teams	Totaal opgegeven Teams	Ruimte voor normteams 60/40	Ruimte voor normteams 50/50
1	1	11,7	14	2	0	0	2	9,7	12

Bij hockey kunnen op een zandveld op een wedstrijddag als:

- 60% van de teams thuis speelt 11,7, teams spelen;
- 50% van de teams thuis speelt, 14 teams spelen.

In de huidige situatie zijn er op zaterdag 8 elftallen: 1 onder 10 team, 4 onder 9 en 4 onder 8 teams en komt de tool van de KNLTB uit op 9,5 thuisspelende teams. Dit betekent dat er in de huidige situatie (seizoen 2024/2025) nog ruimte is variërend van 2,16 teams (bij 60% thuisspelende teams) tot 4,5 teams (bij 50% thuisspelende teams) op de zaterdag. Op zondag spelen er alleen 2 seniorenteams en is er meer ruimte voor extra teams.

2.3.4 Overige buitensportaccommodaties

De honkbal- en softbalvereniging heeft 25 leden en is stabiel. Deze vereniging heeft met deze ledenaantallen voldoende aan 1 veld.

Tabel 6: Ledenaantallen overige buitensportaccommodaties

Vereniging	Leden- aantallen	Trend	Gebruik
Honkbal	25	Stabiel	1x per week training
HV Monnickendam	12	Stabiel	Zaal en veld
Touwtrekvereniging	20	Daalt	Tweemaal per week trainen
Atlethiek	200	Stabiel	3 keer per week en medegebruik door touwtrekken en schaatsen
Gouwzeeruiters	100	Gestegen door fusie	4 keer per week en gebruik 2 x per week door de hondenvereniging

Voor de andere kleinere sportbonden, zoals handbal, atletiek en touwtrekken, zijn er geen bezettingsnormen beschikbaar. Via gesprekken met de verenigingen kan meer inzicht in de bezetting worden verkregen. Uit de door de gemeente uitgevoerde schriftelijke enquête komt naar voren dat er op dit moment bij de handbalvereniging een beperkt aantal spelende leden is (circa 12 leden). De ruitervereniging maakt paar keer per week gebruik van de voorziening op Markgouw.

2.4 Binnensportaccommodaties

De bezetting van de binnensportaccommodaties binnen de gemeente zetten wij af tegen landelijke normen, onder andere van NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten. Wij lichten deze normen eerst toe.

Gymzalen die uitsluitend voor bewegingsonderwijs worden gebruikt, kunnen per jaar een totale bezetting hebben van niet meer dan 1.040 klokuren voor het basisonderwijs en niet meer dan 1.600 klokuren voor het voortgezet onderwijs.

Voor sporthallen adviseren NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten als stichtingsnorm een minimale bezetting van:

- 1.400 uur per jaar door verenigingssport (NOC*NSF);
- 1.600 uur per jaar door bewegingsonderwijs en verenigingssport (VSG).

Dit leidt tot de volgende normen voor binnensportaccommodaties.

Tabel 7: Normen voor gebruik/bezetting van binnensportaccommodaties

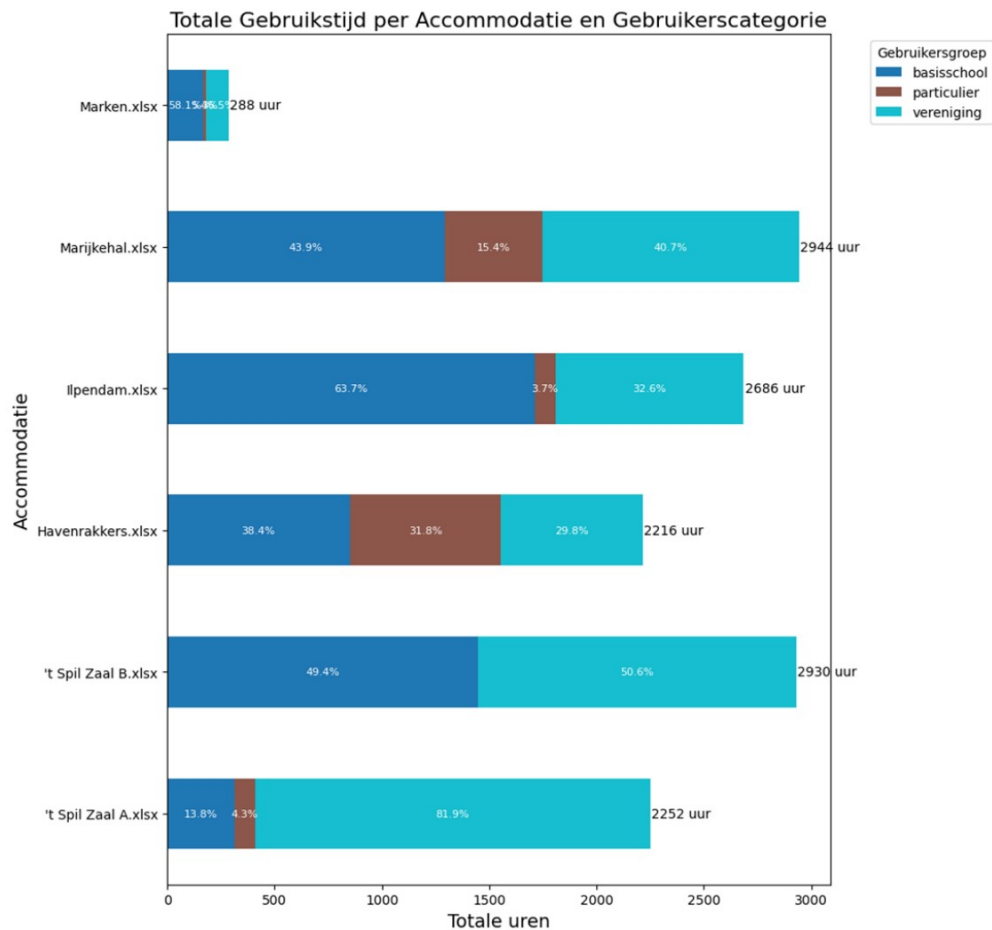
Type zaal	Gering	Gemiddeld	Intensief
Sporthal	circa 1.800 uur of minder	circa 2.200 uur	circa 2.600 uur of meer
Sportzaal	circa 1.600 uur of minder	circa 2.000 uur	circa 2.400 uur of meer
Gymzaal	circa 800 uur of minder	circa 1.200 uur	circa 1.600 uur of meer

Sporthallen kennen hogere normen voor gebruiksuren omdat deze meer multifunctioneel gebruikt kunnen worden. Intensief gebruik treedt alleen op als de accommodaties zowel door scholen als verenigingen worden gebruikt.

Een sportzaal is een grotere accommodatie dan gymzaal en geschikt voor meerdere sporten en intensiever gebruik, vaak door sportverenigingen en buurtsportactiviteiten. Een sportzaal is niet aanwezig in Waterland. Naast sporthal 't Spil zijn alleen 4 gymzalen aanwezig.

Het gebruik van de binnensportaccommodaties brengen we met een aantal tabellen in beeld.

Tabel 8: Totale gebruikstijd per accommodatie en gebruikerscategorie

Aan de hand van bovenstaande tabel trekken wij de volgende conclusies:

- De gymzalen in Monnickendam, Ilpendam en Broek in Waterland worden intensief gebruikt. De zalen in Ilpendam en Monnickendam zijn ook intensief in gebruik ten opzichte van de norm die voor meer multifunctionele sporthallen geldt.
- Het gebruik van de gymzaal in Marken is gering in vergelijking met de norm.
- Het gebruik van sporthal 't Spil kan als intensief worden aangemerkt. Wel wordt opgemerkt dat het beeld enigszins vertekend is, omdat een sporthal vaak in drie zaaldelen wordt verhuurd, terwijl de bezetting nu veelal per helft plaatsvindt. Hierdoor is er nog een efficiëntieslag te maken door het verhuurbeleid meer te richten op een indeling in drie zaaldelen. Tegelijkertijd moet rekening worden gehouden met sporten zoals basketbal, zaalhockey, zaalvoetbal en handbal, die in de regel de volledige hal benutten en waarvoor splitsing niet mogelijk is.

Alle binnensportaccommodaties worden zowel gebruikt door het basisonderwijs als door verenigingen. Alle accommodaties kennen ook particulier gebruik, hoewel dat bij 't Spil, in Ilpendam en op Marken beperkt is.

De algemene conclusie is dat de binnensportaccommodaties duidelijk in een behoefte voorzien gelet op het intensieve gebruik. Dit is gunstig voor de huidige sportbeoefening, hoewel uit de bovenstaande tabel niet direct de aantallen sporters te herleiden zijn.

Nadeel is vermoedelijk wel dat er minder ruimte is voor uitbreiding van sportactiviteiten en voor het opstarten van nieuwe initiatieven op doordeweekse dagen.

Tabel 9: Gebruik binnensportaccommodaties naar tijdstip

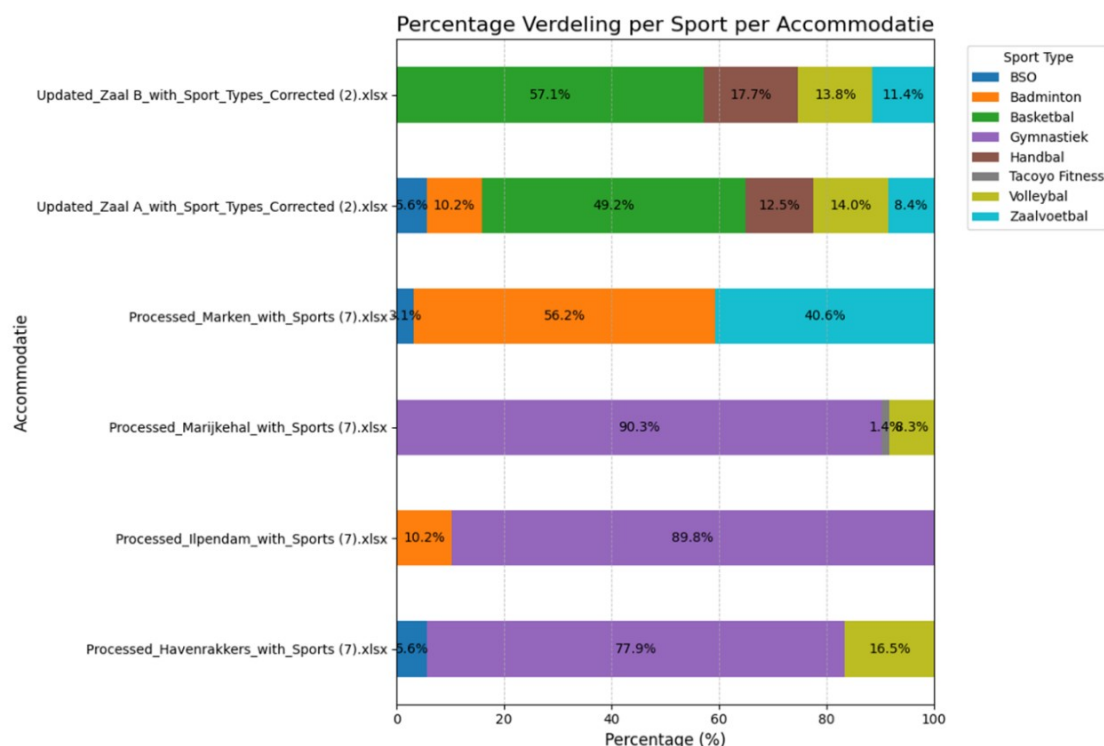
Binnensportaccommodaties	Doordeweeks tot 16 uur in uren	Doordeweeks tot 16 uur in %	Doordeweeks na 16 uur in uren	Doordeweeks na 16 uur in %	Zaterdag in uren	Zaterdag in %	Zondag in uren	Zondag in %	Weekend in uren	Weekend in %	Totaal uren
t Spil Zaal A	573,2	25%	1.251,2	56%	165,5	7%	261,8	11	427,2	19	2.252
Spil Zaal B	1.448,2	49%	1.081,0	37%	165,5	6%	235,8	8	401,2	14	2.930
Ilpendam	2.028,8	76%	591,5	22%	50,8	2%	15,0	1	65,8	3	2.686
Marijkehal	2.253,5	77%	589,5	20%	64,5	2%	36,2	1	100,8	3	2.944
Broek in Waterland	1.359,5	61%	450,5	20%	94,0	4%	311,5	14	405,5	18	2.216
Marken	172,0	60%	107,0	37%	7,5	3%	1,0	0	8,5	3	288
Totaal	7.835,2	59%	4.070,7	31%	547,8	4%	861,3	6%	1.409,0	11%	13.316

Wanneer we kijken naar het gebruik op de verschillende tijdstippen, zien we dat de binnensportaccommodaties vooral op doordeweekse dagen worden gebruikt. De uren op de doordeweekse dagen tot 16.00 uur zijn gemiddeld goed voor 59% van de totale bezetting. Het gebruik door basisscholen is hier verantwoordelijk voor. Zeker in de gymzalen in de gemeente. In 't Spil is de doordeweekse bezetting gemiddeld lager en bedraagt 37% van de totale bezettingsuren. Daar is overdag door de week nog binnensportruimte beschikbaar.

Het omgekeerde beeld zie we doordeweeks na 16.00 uur. Dan is de bezetting in 't Spil hoger. Deze bedraagt dan afgerond 47% en dat is hoger dan gemiddeld in de gymzalen.

Van de totale bezettingsuren heeft 11% betrekking op het gebruik in het weekend. Het gebruik van 't Spil ligt dan iets hoger dan bij de gymzalen, met uitzondering van het gebruik van de gymzaal in Broek in Waterland op zondag.

Tabel 10: Percentages sport per binnensportaccommodatie door verenigingen en BSO (exclusief onderwijs, commerciële en individuele aanbieders)

In bovenstaande tabel vallen de volgende zaken op:

- In 't Spil is basketbal verantwoordelijk voor meer dan 50% van het gebruik. Daarna volgen handbal, volleybal, zaalvoetbal en badminton.
- In Marken wordt de gymzaal vooral gebruikt voor badminton en zaalvoetbal.
- In de andere drie gymzalen valt op dat de Gymnastiekvereniging met hun activiteiten veel gebruik maken van de binnensportcapaciteit. Op ruime afstand gevolgd door volleybal en badminton.

Kleine binnensporten in de kern Monnickendam, zoals opgenomen in het overzicht met sportverenigingen (bijvoorbeeld: judo, boksen, karate, 50+gym, dansen), zijn niet in bovenstaande tabel zichtbaar. Deze worden aangeboden door commerciële of individuele aanbieders en zijn niet zichtbaar in de cijfers. Danslessen worden aangeboden in de gymzaal van de middelbare school op maandag, woensdag en donderdag tussen 16.00 en 21.00 uur.

2.5 Eigenaarschap, beheer en onderhoud van de sportaccommodaties

2.5.1 Binnensportaccommodaties

De gemeente Waterland, als eigenaar en beheerder, zorgt voor het groot en klein onderhoud aan de gemeentelijke binnensportaccommodaties. Het onderhoud van het interieur van de kantine en bijbehorende ruimten in sporthal 't Spil is de verantwoordelijkheid van de pachter van de kantine.

Voor alle binnensportaccommodaties is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld voor de periode 2018 – 2037. Deze plannen zijn gebaseerd op een technische schouw uitgevoerd in 2018. De gemeente beheert zelf de onderhoudsplannen en beschikt over een softwarepakket waarmee deze worden ondersteund.

In de eerste helft van 2025 is opnieuw een technische schouw uitgevoerd, zowel bij de binnen- als buitensportaccommodaties. Op basis daarvan hebben de beleidsmedewerker en de medewerker vastgoed van de gemeente de meerjarenonderhoudsplannen geactualiseerd en bijgewerkt. Ook zijn de financiële effecten van deze actualisatie van de onderhoudsplannen berekend. De onderhoudslasten die samenhangen met de huidige meerjarenonderhoudsplannen zijn in de begroting van de gemeente Waterland opgenomen. Eventuele financiële afwijkingen in onderhoudskosten naar aanleiding van de schouw zijn ingebracht bij de Voorjaarsnota 2025 van de gemeente.

De onderhoudsplannen voor de binnensportaccommodaties zijn nu gebaseerd op minimaal en instandhoudingsonderhoud. Bij de Marijkehal en sporthal 't Spil, waar het voornemen is om deze te vervangen door nieuwbouw, is het onderhoud vooral gericht op het in stand houden van de gebouwen totdat de nieuwe sporthal wordt opgeleverd.

De technische schouw is door een externe partij en actualisering van de meerjarenonderhoudsplannen door de gemeente zelf vinden plaats parallel aan de 0-meting en het uitwerken van het sportaccommodatiebeleidsplan.

2.5.2 Buitensportaccommodaties

In 2022 is het Beheerplan buitensport vastgesteld. Eens per drie jaar wordt door het Instituut voor Sportaccommodaties (Kiwa ISA Sport) een renovatieadvies voor alle natuurgrasvelden gegeven. Voor kunstgrasvelden geldt dat deze eens per acht jaar worden gekeurd. Op basis van de keuringen wordt het beheerplan buitensport indien nodig bijgesteld. In 2025 wordt een nieuw beheerplan buitensport opgesteld. Er is hiervoor een voorziening gevormd waar jaarlijks een storting in wordt gedaan. De kostenramingen zijn volledig en reëel in de begroting opgenomen. In begroting 2025 wordt gemeld dat er geen achterstallig onderhoud is.

Onderstaand overzicht geeft de geplande jaarlijkse kosten/stortingen weer volgens het nu nog geldende plan:

Tabel 11: In de begroting 2025 opgenomen kosten/stortingen voor renovatie van sportvelden

	2025	2026	2027	2028
Geplande kosten renovatie sportvelden	€ 60.000	€ 62.000	€ 63.000	€ 65.000

Het onderhoud bij de buitensportaccommodaties is uit te splitsen naar de volgende onderdelen:

1. Onderhoud aan de velden van de voetbalclubs, atletiek, hockey, handbal en ruitersbaan: de gemeente is verantwoordelijk voor dit onderhoud. Het dagelijks onderhoud wordt deels onderhouden door de vereniging en deels door de gemeentelijke onderhoudsdienst. De opzichtersfunctie en het groot onderhoud van de sportvelden wordt momenteel extern uitgevoerd voor een geschatte jaarbedrag van € 150.000. Dit bedrag dekt zowel de kosten voor de opzichter als de door hem gecoördineerde onderhoudswerkzaamheden. Het hoofd Buitendienst ziet mogelijkheden om het onderhoud weer door de buitendienst te laten uitvoeren. Door onderbezetting bij de binnendienst is de controle op de uitvoering van het groot onderhoud momenteel beperkt. Omdat de recent aangestelde coördinator van de onderhoudsdienst en de beleidsmedewerker Vastgoed nog onvoldoende zicht hebben op de werkzaamheden van de externe partij, wordt voorgesteld om de coördinatie en uitvoering van het onderhoud zoveel mogelijk intern te beleggen. Hiermee kan beter toezicht worden gehouden op de kwaliteit en voortgang van het onderhoud.
2. Onderhoud aan de ruimte, voorzieningen en het groen, om de velden heen: dit klein en dagelijks onderhoud is de verantwoordelijkheid van de verenigingen. Zij voeren dit onderhoud in de praktijk ook uit.
3. Onderhoud aan de gebouwen bij de voetbalclubs: clubhuizen, kleedkamers en overige opstallen: deze zijn eigendom van de vereniging en zij voeren al het onderhoud aan de gebouwen zelf uit of laten dit uitvoeren. Deze zijn ook niet meegenomen in de schouw.
4. Onderhoud tennisbanen, -clubhuizen en kleedkamers: de tennisclubs zijn zelf verantwoordelijk voor zowel het groot en klein onderhoud aan de banen en de gebouwen.

Tabel 12: Samenvatting eigendomsverhoudingen en taakverdeling onderhoud o.b.v. van contracten

Vereniging	Eigendom vereniging	Taakverdeling onderhoud
Atletiekvereniging Monnickendam	Lichtmasten, veldafscheidingen, clubgebouw en toegangshekken	Klein onderhoud: vereniging/gemeente Groot onderhoud: gemeente
Handbalvereniging Monnickendam	Clubgebouw, hekken, en lichtmasten	Dagelijks onderhoud: vereniging/gemeente Groot onderhoud: gemeente
Green Devils Honkbalvereniging	Velden, clubgebouw en lichtmasten	Dagelijks onderhoud: vereniging/gemeente Groot onderhoud velden: gemeente
Tennisvereniging Ilpendam	Banen en clubgebouw	Klein en groot: vereniging
Tennisclub Markgouw	Banen en clubgebouw	Klein en groot: vereniging
SV Ilpendam	Clubgebouw en lichtmasten.	Dagelijks onderhoud: vereniging/gemeente Groot onderhoud velden: gemeente

Vereniging	Eigendom vereniging	Taakverdeling onderhoud
SV Marken	Clubgebouw, kantine en opslagruimte.	Klein onderhoud: vereniging/gemeente Groot onderhoud: gemeente
VV Monnickendam	Clubgebouw, hekwerken en lichtmasten	Dagelijks onderhoud: vereniging/gemeente. Groot onderhoud: gedeeld met de gemeente
SDOB (Broek in Waterland)	Clubgebouw, Lichtmasten, deel van de hekwerken en verrijdbare doelen	Klein onderhoud: vereniging/gemeente Groot onderhoud: gemeente
Waterlandse Hockeyclub	Velden en clubgebouw	Klein en groot: vereniging
Touwtrek	Baan	Klein en groot: vereniging
Gouwzeeruiters	Clubgebouw	Klein en groot: vereniging Grasmaaien: gemeente
TC Marken	Grond, clubgebouw en banen	Klein en groot: vereniging
TC Monnickendam	Clubgebouw en banen	Klein en groot: vereniging

2.5.3 Zwembad

Het binnenzwembad in Monnickendam is eigendom van de gemeente Waterland. De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van het gebouw en betaalt ook de energiekosten. De dagelijkse exploitatie en het aanbieden van zwemactiviteiten is uitbesteed aan een commerciële exploitant, die verantwoordelijk is voor het operationeel beheer en de programmering van het bad. Een belangrijk deel van de inkomsten komt traditioneel uit het schoolzwemmen. Ook in 2024 was dit nog steeds de grootste inkomstenbron: iets meer dan de helft van alle inkomsten is daaraan toe te schrijven. Tegelijkertijd rijst de vraag in hoeverre het zwembad in de toekomst voldoende aansluit bij de behoeften van andere gebruikersgroepen, zoals zwemverenigingen en bezoekers voor vrij zwemmen.

Uit de exploitatiecijfers blijkt dat het zwembad kampt met relatief hoge energiekosten. Hoewel het energieverbruik in 2024 vergelijkbaar is gebleven met dat in 2023, is het energietarief fors gestegen. Hierdoor zijn de totale energiekosten in één jaar tijd verdrievoudigd: van € 40.000 in 2023 naar € 120.000 in 2024. Deze stijging heeft grote invloed op de gemeentelijke bijdrage en maakt de exploitatie financieel kwetsbaar, zeker in een tijd van stijgende energieprijzen en druk op gemeentelijke middelen.

In totaal registreerde het zwembad 41.631 bezoekers in 2023 en 39.726 bezoekers in 2024 – een lichte daling van circa 5%. Wanneer de cijfers verder worden uitgesplitst, valt op dat het aantal bezoekers vanuit het schoolzwemmen juist is gestegen van 11.000 naar 12.000. Tegelijkertijd is het gebruik door verenigingen sterk teruggelopen, van 5.500 naar circa 2.100 bezoeken. Het vrij zwemmen blijft de afgelopen jaren redelijk stabiel in bezoekersaantallen.

Deze ontwikkelingen roepen de vraag op of het huidige gebruiksprofiel van het zwembad toekomstbestendig is, en of het aanbod nog voldoende aansluit bij de wensen en behoeften van verschillende doelgroepen. Een nadere analyse van het gebruikersprofiel, de kostendekking per doelgroep en mogelijke optimalisaties in de exploitatie en energiehuishouding is wenselijk.

2.6 Sportaanbod Waterland vergeleken met andere gemeenten

In deze paragraaf richten we ons op de wijze waarop de gemeente Waterland zich verhoudt tot het landelijke gemeentelijk beleid op het gebied van sportvoorzieningen. We geven een overzicht van het sportaanbod in de diverse kernen, de historisch gegroeide afspraken rondom eigendom en beheer, de kwaliteit en intensiteit van het huidige gebruik van sportaccommodaties. Door deze elementen te vergelijken met ontwikkelingen in andere gemeenten ontstaat inzicht in de sterke punten en eventuele knelpunten van de huidige situatie. Dit zicht kan input vormen voor het bepalen van vervolgstappen en mogelijke aanpassingen in het lokale sportbeleid.

Standaard sportaanbod en lokale diversiteit

In de gemeente Waterland, net als in veel andere gemeenten in Nederland, is sprake van een relatief standaard sportaanbod. In de verschillende kernen zijn voetbal, tennis en binnensport – veelal in samenwerking met de lokale scholen – de belangrijkste voorzieningen. In de grotere kern wordt daarnaast een breder scala aan sportactiviteiten aangeboden, omdat de diversiteit aan sportvragen toeneemt naarmate er meer inwoners in een kern zijn. Dit patroon, waarbij kleinere kernen een beperkt, maar solide basisaanbod hebben en grotere kernen meer variëteit bieden, is in Nederland wijdverspreid.

Historisch gegroeide afspraken over eigendom en beheer

Net als in veel andere gemeenten zijn er in Waterland in het verleden afspraken gemaakt over eigendom, tarieven, beheer en onderhoud van sportaccommodaties, die stammen uit een andere tijd. Door de jaren heen zijn diverse besluiten genomen die deze afspraken hebben uitgebreid of gewijzigd. Dit heeft geleid tot een situatie waarin het niet altijd duidelijk is waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt en hoe de huidige situatie precies is ontstaan. Deze 'historisch gegroeide' omstandigheden komen in veel gemeenten voor en leiden vaak tot de wens om (onderdelen van) sportbeleid te harmoniseren of uniformeren.

Intensief gebruik en goed beheer buitensport

Ondanks de complexe context van historische afspraken is het beheer van de bestaande voorzieningen in Waterland. Dit geldt zowel voor de binnensportaccommodaties als voor de buitensport. Bij de buitensport is het onderhoud overwegend goed geregeld waar bijvoorbeeld de vervanging van gras- en kunstgrasvelden doorgaans tijdig en professioneel wordt aangepakt. Bij de binnensport is beheer en onderhoud een verbeterpunt.

Uit de 0-meting komt echter ook naar voren dat zowel de binnen- als de buitensportlocaties intensief worden gebruikt. Deze hoge gebruiksdruk is een bekend verschijnsel in veel Nederlandse gemeenten en benadrukt de noodzaak van een robuust, toekomstgericht beheer- en financieringsmodel. Alleen zo kan worden gegarandeerd dat de sportvoorzieningen blijven aansluiten bij de veranderende behoeften van inwoners en dat de kwaliteit van de faciliteiten op peil blijft.

3 PARTICIPATIE

Om te komen tot een breed gedragen visie is ingezet op participatie met verenigingen en Adviesraad Sport en Bewegen. Per kern is een bijeenkomst georganiseerd en daarnaast zijn diverse één-op-één gesprekken gevoerd met mensen die niet aanwezig konden zijn. De opgehaalde informatie vormt een belangrijke bouwsteen voor het verdere traject.

3.1 Monnickendam buitensport

In Monnickendam vond een bijeenkomst plaats met vertegenwoordigers van negen buitensportverenigingen: Atletiekvereniging Monnickendam, Tennisclub Monnickendam, VV Monnickendam, Handbalvereniging Monnickendam, Waterlandse Hockeyclub, Honk- en Softbalvereniging Sullivan's Green Devils, Rijvereniging en Ponyclub De Gouwzeeruiters, Touwtrekvereniging Monnickendam en [REDACTED], namens de in oprichting zijnde Adviesraad Sport en Bewegen. [REDACTED] sloot ook aan bij gesprekken in de andere kernen om input op te halen voor de vorming van de Adviesraad Sport en Bewegen.

▪ Opgehaalde informatie:

Eigendom en onderhoud

De eigendoms- en onderhoudssituatie verschilt sterk per vereniging. Veel verenigingen hebben gebouwen in eigendom en maken gebruik van erfpacht voor de onderliggende grond. Het onderhoud aan opstallen en sporttechnische voorzieningen wordt grotendeels door de verenigingen zelf uitgevoerd. Bij een aantal verenigingen leidt dit tot onzekerheid, bijvoorbeeld door onduidelijke erfpachtvoorwaarden of gebrek van gemeentelijke opvolging van onderhoudsadviezen.

Bezetting en behoefte

Meerdere verenigingen ervaren ruimtegebrek of knelpunten in het gebruik van hun accommodatie. De voetbalvereniging ervaart een tekort aan wedstrijdvelden en geeft aan dat er weliswaar voldoende kleedkamers aanwezig zijn, maar dat deze niet meer voldoen aan de nieuwe normen van de sportbond. De hockeyvereniging heeft geen ruimte meer voor groei en heeft in het verleden uitgeweken naar andere gemeenten. De tennisvereniging overweegt uitbreiding met padelbanen om ledenbehoud en/of groei te realiseren. De handbalvereniging wil weer buiten kunnen spelen. Ook bij de atletiek-, honkbal-, touwtrek- en paardensportvereniging zijn specifieke wensen en capaciteitsvraagstukken benoemd.

Algemeen beeld en zorgen

De verenigingen geven aan een heldere gemeentelijke visie op sport te missen, evenals een toekomstbeeld voor sportpark Markgouw. Onderhoudsproblemen, sociale onveiligheid (onder andere door hangjongeren), versnipperd beheer en gebrekkige communicatie worden breed gedeeld. Er is (veel) frustratie over het uitblijven van structureel beleid, het niet opvolgen van eerdere plannen en frequente personele wisselingen bij de gemeente. Tegelijkertijd spreken de verenigingen de wens en bereidheid uit om actief mee te denken over oplossingen.

Toekomstbeeld en samenwerking

Er is draagvlak onder de verenigingen om gezamenlijk na te denken over de toekomst van sportpark Markgouw. Men staat open voor gedeeld gebruik van faciliteiten, mits het karakter en de eigenheid van de verenigingen worden gerespecteerd. De behoefte aan een integraal plan voor het sportpark is groot, evenals aan duidelijkheid over gemeentelijke inzet en duurzame afspraken over onderhoud, veiligheid en samenwerking.

3.2 Monnickendam binnensport

In Monnickendam vond een bijeenkomst plaats met vertegenwoordigers van de binnensportverenigingen: The Monks (basketbal), gymnastiekvereniging Ilpenstein, Handbalvereniging Monnickendam en de Waterlandse Hockeyclub. Daarnaast is er 1-op-1 gesproken met de handbalvereniging en VVM'63. Namens de in oprichting zijnde Adviesraad Sport en Bewegen was [REDACTED] aanwezig.

▪ Opgehaalde informatie:

Bezetting en behoefte

De sportaccommodaties in Monnickendam worden intensief gebruikt, met name in het tijdsblok van 17:00 tot 21:00 uur. Deze piekuren zitten volledig vol. De hockeyvereniging wil het winterprogramma uitbreiden met extra jeugdteams, maar ervaart een tekort aan beschikbare ruimte. De volleybalvereniging geeft aan dat vaste huurders zoals zichzelf (met heren-, dames-, en recreanten- en inmiddels ook jeugdteams) soms worden ingehaald door tijdelijke gebruikers zoals de hockeyvereniging, die structureel blokken bezet houden. Dit wordt ervaren als een onrechtvaardige prioritering.

Gymnastiekvereniging Brinio beschikt momenteel over voldoende uren, maar maakt zich zorgen over de toekomstige indeling van de nieuwe sporthal en het wegvallen van de losse gymzaal. Ook basketbal en zaalvoetbal maken gebruik van de avonduren. De huurprijzen worden als hoog ervaren, zeker in verhouding tot de kwaliteit van de voorzieningen. Een verdere stijging van de tarieven roept zorgen en weerstand op voor 2025/2026.

Beheer en onderhoud

De staat van de accommodaties wordt door vrijwel alle verenigingen als onvoldoende beoordeeld. De schoonmaak laat te wensen over en er is veel onduidelijkheid over welke verantwoordelijkheden bij de gemeente liggen en welke bij de verenigingen. Meldingen worden niet altijd of laat opgevolgd, en er is geen vast aanspreekpunt of duidelijke terugkoppeling. Ook de ventilatie en verwarming functioneren onvoldoende.

Er zijn klachten over gladde vloeren, lekkages en verouderde voorzieningen. De kantine in 't Spil is vaak gesloten en daardoor mist de sociale functie. Daarnaast zijn er geen basisvoorzieningen zoals wifi, koeling voor EHBO-middelen of de mogelijkheid om te pinnen. Eigen materialen kunnen nauwelijks apart en veilig worden opgeslagen.

Algemeen beeld en zorgen

De sportverenigingen maken zich zorgen over de technische staat van de accommodaties, en over het gebrek aan gestructureerd contact met de gemeente. Er is weinig zichtbaarheid en betrokkenheid vanuit het ambtelijk apparaat. Eerdere ervaringen met externe bureaus hebben verwachtingen niet waargemaakt. De aankondiging van nieuwbouw (gepland vanaf eind 2026) roept vragen op over het ontwerp, de participatie en de communicatie.

De volleybalvereniging benadrukt dat ook de communicatie over de Adviesraad Sport en Bewegen, die nog in oprichting is, beter kan: hoe verenigingen in contact kunnen komen met de raad en hoe hun stem wordt vertegenwoordigd.

Toekomstbeeld en samenwerking

De verenigingen willen actief meedenken over de nieuwe sporthal en over verbeteringen in het beheer en gebruik van de huidige voorzieningen. Voorwaarde is dat hun inbreng daadwerkelijk wordt meegenomen. Een meerjarenonderhoudsplan (MJOP), een vast aanspreekpunt en heldere afspraken over verhuur en prioritering zijn daarbij cruciaal. Daarnaast willen de verenigingen beter worden betrokken bij keuzes rondom de Adviesraad Sport en Bewegen, de beheerstructuur en toekomstige beleidslijnen.

3.3 Marken

In Marken vond een bijeenkomst plaats met vertegenwoordigers van TC Marken en VV Marken.

- **Opgehaalde informatie:**

- Eigendom en onderhoud***

- VV Marken is eigenaar van het clubgebouw, de tribune en de opslagruimte, en maakt gebruik van gemeentelijke sportvelden, waarvan het groot onderhoud deels door de gemeente wordt uitgevoerd. Onduidelijkheid over de verdeling van onderhoudstaken leidt tot knelpunten, de vereniging neemt daardoor steeds meer taken zelfstandig op zich.

- TC Marken is eigenaar van de grond en kampt met onderhoudsproblemen, onder andere door wateroverlast vanaf aangrenzende voetbalvelden. De vervanging van de tennisbanen is financieel moeilijk haalbaar. Er is behoefte aan ondersteuning vanuit de gemeente en aan duidelijkheid over financieringsmogelijkheden en/of subsidies.

- Bezetting en behoefte***

- VV Marken heeft voldoende kleedkamers, maar ervaart knelpunten in het onderhoud en gebruik van zowel natuur- als kunstgrasvelden. Er is behoefte aan betere afstemming over wie verantwoordelijk is voor welk deel van het onderhoud.

- TC Marken heeft drie banen en extra vierde oefenveld op gras, maar heeft beperkte financiële ruimte voor investeringen. Beide verenigingen signaleren mogelijke parkeerdruk bij groei of bij nieuwe ontwikkelingen zoals woningbouw.

- Algemeen beeld en zorgen***

- Er is behoefte aan meer structuur en duidelijkheid in de samenwerking met de gemeente. Afspraken over onderhoud, gebruik en verantwoordelijkheid zijn niet altijd vastgelegd en zijn soms afhankelijk van persoonlijke contacten. Ook is er sprake van beperkte respons vanuit de gemeente op vragen, wat leidt tot frustratie.

- Toekomstbeeld en samenwerking***

- Beide verenigingen zijn ambitieus en willen zich inzetten voor meer sportparticipatie op Marken. Daarbij is ondersteuning vanuit de gemeente gewenst, zowel in beleidsmatige zin als in praktische zaken zoals onderhoud, financiering en communicatie. Een vaste gemeentelijke contactpersoon en duidelijk beleid kunnen bijdragen aan een effectievere samenwerking en toekomstbestendige sportvoorzieningen.

3.4 Broek in waterland

Bijeenkomst en aanvullende gesprekken

In Broek in Waterland vond een bijeenkomst plaats met vertegenwoordigers van voetbalvereniging SDOB. Namens de in oprichting zijnde Adviesraad Sport en Bewegen was [REDACTED] aanwezig. Telefonisch is nog afgestemd met de turnvereniging.

- **Opgehaalde informatie:**

- Eigendom en onderhoud***

- SDOB is eigenaar van een deel van de opstallen en voorzieningen, zoals gebouwen, lichtmasten en hekwerken. De gemeente is eigenaar van een beperkt deel van de sportinfrastructuur. In de praktijk worden onderhoudstaken vaak door de vereniging overgenomen, omdat gemeentelijke werkzaamheden niet altijd (tijdig) worden uitgevoerd.

Dit leidt tot onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en bijbehorende kosten. De automatische berekening van de velden vraagt aandacht vanuit onderhoudsperspectief. Daarnaast is nog geen huurcorrectie toegepast na een wijziging in het veldgebruik, waarbij een half natuurgrasveld is afgestaan en een bestaand veld is omgevormd naar kunstgras. Sparta hoeft geen luxere accommodatie maar wil wel graag dat de kwaliteit van schoonmaak sterk verbetert. Ook wordt de inventaris te langzaam vervangen en worden de huidige materialen als versleten ervaren.

Bezetting en behoefte

Dankzij de aanleg van een kunstgrasveld en veldverlichting is er voldoende capaciteit voor trainingen en wedstrijden, ook in de avonduren. Het aantal beschikbare kleedkamers (zeven) sluit momenteel goed aan bij de omvang van de vereniging. Er zijn ideeën over het combineren van functies met naschoolse opvang, maar dit is nog niet verder uitgewerkt. Sparta gebruikt de gymzaal 3 a 4 uur per week.

Algemeen beeld en zorgen

De vereniging ervaart een gebrek aan duidelijke afspraken met de gemeente over onderhoud, eigendom en huur. Veel taken worden op initiatief van de vereniging uitgevoerd, zonder dat hier structurele afspraken over bestaan. Er is behoefte aan duidelijkheid over contactpersonen en eindverantwoordelijkheid binnen de gemeentelijke organisatie. De huidige situatie is afhankelijk van incidenteel contact, wat ten koste gaat van de efficiëntie en voorspelbaarheid. Sparta heeft ook meer behoefte aan contact en afstemming met de gemeente. Opvolging is voornamelijk het belangrijkste.

Toekomstbeeld en samenwerking

SDOB denkt actief mee over de verdere ontwikkeling van het sportpark. Er is behoefte aan planmatig onderhoud, vroegtijdige betrokkenheid bij gemeentelijke plannen, en meer ondersteuning bij verduurzaming en vergunningprocedures. Een vast aanspreekpunt binnen de gemeente (bij voorkeur een "ambassadeur" met sport in de portefeuille) wordt gezien als een belangrijke voorwaarde voor een goede en duurzame samenwerking.

3.5 Ilpendam

Bijeenkomst en aanvullende gesprekken

In Ilpendam vond een bijeenkomst plaats met vertegenwoordigers van SV Ilpendam en gymnastiekvereniging Brinio. Namens de in oprichting zijnde Adviesraad Sport en Bewegen was [REDACTED] aanwezig. In het gesprek is stilgestaan bij de buitensportaccommodaties van SV Ilpendam, de binnensport-voorziening van gymnastiekvereniging Brinio en aanvullende signalen vanuit de tennisvereniging.

▪ Opgehaalde informatie:

Eigendom en onderhoud

SV Ilpendam is eigenaar van de gebouwen en voorzieningen op het sportpark en verantwoordelijk voor het dagelijkse onderhoud. Het groot onderhoud wordt uitgevoerd door de gemeente. Over het algemeen is men tevreden over deze taakverdeling en de uitvoering daarvan. De inzet van een robotmaaier draagt bij aan goed veldonderhoud en verlicht de druk op vrijwilligers. Om de kwaliteit van het natuurgrasveld verder te verbeteren, is er behoefte aan een automatische beregeningsinstallatie.

De tennisvereniging in Ilpendam is geprivatiseerd, beschikt over nieuwe banen en

zonnepanelen, en heeft een goed functionerend bestuur. De club ervaart enige drukte in de avonduren, maar ziet overdag nog voldoende ruimte voor uitbreiding van het gebruik.

Bezetting en behoefte

SV IJpendam beschikt over twee wedstrijdvelden en één trainingsveld. In de praktijk komt de vereniging hiermee goed uit, al is soms creatief plannen nodig. Er is behoefte aan intensiever onderhoud van het natuurgras om de kwaliteit en bespeelbaarheid te waarborgen.

De huidige capaciteit is voldoende voor het aantal wedstrijden. De kleedkamers (acht stuks) voldoen aan de KNVB-normen; de vereniging onderzoekt mogelijkheden voor renovatie en efficiënter gebruik van de doucheruimtes.

Bij de tennisvereniging is het ledenaantal stabiel (216) en bestaat er potentie voor intensiever gebruik van de banen, met name overdag.

Binnensport

De binnensportaccommodatie is verouderd en kent achterstallig onderhoud. Gymnastiekvereniging Brinio, de enige binnensportvereniging met een wedstrijd ploeg, maakt meerdere avonden per week gebruik van de zaal. De verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud is onduidelijk, wat leidt tot frustratie en vertraging bij meldingen of verzoeken. Er is behoefte aan structureel onderhoud, duidelijke aanspreekpunten en een heldere taakverdeling.

Algemeen beeld en zorgen

In de samenwerking met de gemeente worden goede intenties ervaren, maar het contact is versnipperd. Wisselingen in aanspreekpunten leiden regelmatig tot vertraging, bijvoorbeeld bij vergunningaanvragen of het opstellen van onderhoudsplannen. De gemeente wordt opgeroepen om actiever te ondersteunen bij praktische zaken, bijvoorbeeld via initiatieven als *Sjors Sportief*, en meer input te geven op het om sportaccommodatiebeleid om richtinggevend en kaderstellend vorm te geven.

Toekomstbeeld en samenwerking

De verenigingen in IJpendam willen zich blijven ontwikkelen en inspelen op de lokale behoefte. Daarvoor is ondersteuning nodig op het gebied van onderhoud, vergunningverlening en financiering. Een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor zowel binnen- als buitensportaccommodaties wordt als noodzakelijk beschouwd. De aanstelling van een gemeentelijke contactpersoon zou bijdragen aan duidelijkheid en continuïteit in de samenwerking.

3.6 Samenvatting

De gesprekken met vertegenwoordigers van sportverenigingen uit de verschillende kernen van de gemeente Waterland geven een helder beeld van de actuele situatie op het gebied van sportaccommodaties, beheer, samenwerking en toekomstverwachtingen. Hoewel er per kern duidelijke verschillen bestaan in schaal, gebruik en het type verenigingen, komt een aantal thema's en aandachtspunten in alle gesprekken terug:

- **Verschillen in eigendom en onderhoud leiden tot onduidelijkheid**

In vrijwel alle kernen verschillen de eigendoms- en huurconstructies per vereniging en per accommodatie. Dit leidt tot onduidelijkheid over verantwoordelijkheden voor (groot) onderhoud, kostenverdeling en beheer. Sommige verenigingen nemen uit eigen initiatief taken op zich die formeel bij de gemeente liggen. De behoefte aan heldere kaders en vastgelegde afspraken is groot.

- **Behoefte aan planmatig onderhoud en meerjarige afspraken**

Zowel binnen- als buitensportverenigingen geven aan dat onderhoud vaak ad hoc plaatsvindt, met wisselende kwaliteit. Er is behoefte aan structureel en planmatig onderhoud, bij voorkeur vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP), inclusief duidelijke rolverdeling en terugkoppeling over uitvoering en prioritering.

- **Capaciteitsdruk en toekomstbestendigheid**

In meerdere kernen (met name Monnickendam en Ilpendam) is sprake van krapte in trainingscapaciteit, vooral tijdens piekuren bij de binnensport. Daarnaast zorgen demografische ontwikkelingen en woningbouwprojecten naar verwachting voor een toename in sportdeelname. Zonder uitbreiding of optimalisatie van bestaande accommodaties dreigt een tekort aan ruimte, met name in de binnensport.

- **Samenwerking verloopt wisselend: behoefte aan een vast aanspreekpunt**

In alle gesprekken geven sportverenigingen aan dat de samenwerking met de gemeente als afstandelijk en versnipperd wordt ervaren. Door personele wisselingen ontbreekt vaak continuïteit. Er bestaat brede wens voor een vast aanspreekpunt per domein (bijvoorbeeld binnensport, buitensport) of per sportpark, evenals periodiek overleg en inzicht in de afhandeling van vragen en meldingen.

- **Beheer en kwaliteit van binnensportaccommodaties schiet tekort**

De binnensportaccommodaties, vooral in Monnickendam, worden intensief gebruikt, maar verkeren technisch in matige staat. Gebrekkige schoonmaak, ventilatie, veiligheid, opslagmogelijkheden en gebrekkige communicatie over meldingen zorgen voor frustratie. Verenigingen doen suggesties voor verbeteringen op het gebied van voorzieningen, gebruiksvriendelijkheid en zichtbare aanwezigheid van de gemeente.

- **Verlangen naar betrokkenheid en participatie bij toekomstplannen**

Verenigingen tonen grote bereidheid om mee te denken over toekomstig beleid en beheer van sportaccommodaties. Tegelijkertijd bestaat er scepsis, voortkomend uit eerdere trajecten waarbij hun input onvoldoende werd opgevolgd. Voor draagvlak en succes van nieuwe plannen, zoals de bouw van een nieuwe sporthal, is het essentieel om verenigingen vroegtijdig en zichtbaar en serieus te betrekken bij keuzes over ontwerp, inrichting en exploitatie.

4 FINANCIËN

4.1 Uitgaven, inkomsten en subsidies taakvelden sport

Tabel 13: Uitgaven en inkomsten taakveld sportaccommodaties begroting 2024 inclusief wijzigingen

Structuur	Omschrijving	Begrote uitgaven 2024	Begrote inkomsten 2024	Saldo begroot 2024
60520000.01	ICT 5.2	€ 1.170	€ -	€ 1.170
60520001.01	Salariskosten 5.2	€ 90.347	€ -	€ 90.347
60530210.01	Gebouwenbeheer binnensportaccommodaties	€ 53.749	€ -	€ 53.749
60530211.01	Gebouw Sporthal 't Spil	€ 167.288	€ 45.809	€ 121.479
60530212.01	Gebouw Sportzaal Marijkestraat	€ 30.256	€ 12.940	€ 17.316
60530213.01	Gebouw Gymzaal Broek in Waterland (Nieuwland)	€ 38.863	€ 10.817	€ 28.046
60530214.01	Gebouw Gymzaal Marken (Buurterstraat)	€ 38.552	€ 3.378	€ 35.174
60530215.01	Gebouw Gymzaal Ilpendam	€ 81.734	€ 7.179	€ 74.555
60530230.01	Gebouw Zwembad Monnickendam (instructiebad)	€ 214.922	€ 116.003	€ 98.919
60531210.01	Beheer buitensportaccommodaties	€ 225.923	€ -	€ 225.923
60531211.01	Sportpark Markgouw	€ 4.503	€ 27.539	€ -23.036
60531212.01	Sportcomplex Marken	€ 3.046	€ 27.986	€ -24.940
60531213.01	Sportcomplex Ilpendam	€ 2.012	€ 14.200	€ -12.188
60531214.01	Sportcomplex Broek in Waterland	€ 2.244	€ 23.217	€ -20.973
60531215.01	Hockeyveld	€ -	€ -	€ -
	Totaal	€ 954.609	€ 289.068	€ 665.541
Begroting 2024 na begrotingswijziging				
Afwijkingen van de begroting inclusief begrotingswijzigingen		Afwijkingen 2024	Toelichting:	
Inkomsten lager dan begroot		€ -10.102	Vooral lagere inkomsten binnensportaccommodaties	
Uitgaven lager dan begroot		€ -180.391	O.a. hogere uitgaven binnensportaccommodaties	
Saldo negatiever dan begroot		€ -190.493		

De totale uitgaven in de begroting 2024 voor gemeentelijke sportaccommodaties werden per saldo (uitgaven minus inkomsten) geraamd op afgerond € 666.000. Na begrotingswijziging bedroeg het saldo afgerond € 856.000.

Tabel 14: Taakveld sportbeleid en activering begroting 2024

Uitgaven 2024	Begroot
Salariskosten 5.1	€ 195.607
Sportbevordering	€ 96.125
Sportakkoord	€ 10.761
Totaal uitgaven	€ 302.493
Inkomsten 2024	Begroot
Salariskosten 5.1	€ -
Sportbevordering	€ -44.452
Sportakkoord	€ -10.761
Totaal inkomsten	€ -55.213
Saldo 2024	
Omschrijving	Begroot
Salariskosten 5.1	€ 195.607
Sportbevordering	€ 51.673
Sportakkoord	€ -
Totaal saldo	€ 247.280

De totale uitgaven voor sportbeleid en activering bedragen per saldo € 247.000 waarvan een belangrijk deel salariskosten betreft. Het bedrag voor sportbevordering bedraagt afgerond per saldo € 52.000.

Tabel 15: Subsidies en exploitatiebijdrage sport

	2024	2025	Toelichting
Subsidie sport:			
Zwemvereniging Waterland	€ 11.272	€ 11.523	
Sportservice Noord-Holland	€ 84.850	€ 75.714	Brede regeling combinatiefunctionaris
Sportservice Noord-Holland		€ 10.998	Sportakkoord
Gymnastiekvereniging Ilpenstein	€ 550	€ 550	
Exploitatiebijdrage sport:			
NV Sportfondsenbad Monnickendam	€ 81.063	€ 87.648	
Totaal	€ 177.735	€ 186.433	

De gemeente verleent maar aan twee verenigingen, actief in de sport, rechtstreeks subsidies van respectievelijk € 11.523 en € 550. De twee grote bedragen in bovenstaande tabel hebben betrekking op de brede regeling combinatiefunctionaris en de netto bijdrage aan NV Sportfondsenbad voor de exploitatie van het zwembad.

4.2 Tarieven binnensportaccommodaties

In onderstaande tabel zijn de huurtarieven per uur voor de binnensportaccommodaties opgenomen.

Tabel 16: Tarieven binnensportaccommodaties in Waterland

Accommodaties	Toelichting	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Havenrakers		€ 12,44	€ 12,67	€ 12,67	€ 13,99
Marijkehal		€ 13,85	€ 14,38	€ 14,38	€ 15,82
Ilpendam		€ 12,44	€ 12,67	€ 12,67	€ 13,94
Rietlanden		€ 12,44	€ 12,67	€ 12,67	€ 13,94
Sporthal 't Spil	1/2 zaal	€ 16,34	€ 16,65	€ 16,65	€ 18,32
Sporthal 't Spil	hele zaal	€ 32,68	€ 33,30	€ 33,30	€ 36,63

In de volgende tabel worden de lokale tarieven vergeleken met de landelijke gemiddelden voor binnensportaccommodaties zoals gerapporteerd door het Mulier Instituut.

Tabel 17: Vergelijking tarieven binnensportaccommodaties

Locatie	Tarieven Waterland 2023/2024	Landelijk gemiddelde 2023	Type accommodatie	Vergelijking
Havenrakers, Ilpendam, Rietlanden	€ 13,97	€ 13,60	Gymzaal	Gemiddeld
Marijkehal	€ 15,82	€ 24,67	Sportzaal/gymzaal	Onder gemiddeld / boven gemiddeld als gymzaal
Sporthal 't Spil (1/2 zaal)	€ 18,32	€ 24,67	Sportzaal	Onder gemiddeld
Sporthal 't Spil (hele zaal)	€ 36,63	€ 43,35	Sporthal	Onder gemiddeld

De huurprijzen voor gemeentelijke binnensportaccommodaties zijn vergelijkbaar met of liggen lager dan de landelijke gemiddelden. Gymzalen Havenrakers, Ilpendam en Rietlanden hebben tarieven die nabij het landelijke gemiddelde liggen. De tarieven voor de Marijkehal en Sporthal 't Spil, liggen aanzienlijk onder de landelijke gemiddelden (€ 6 tot € 8 lager per uur).

4.3 Tarieven buitensportaccommodaties

In de volgende tabel zijn de tarieven opgenomen voor de buitensportaccommodaties die Tien heeft gehaald uit schriftelijke bronnen.

Tabel 18: Tarieven buitensportaccommodaties

Vereniging	Type Tarief	Bedragen in contracten	Overzicht huren en pachten 2024	Bedrag begroting 2024	CPI-index	Toelichting:
Monnickendam						
Atletiekvereniging Monnickendam	Pacht grond	€ -	€ 4,54		Ja	Geen contract bekend. Grondgebruik.
Handbalvereniging Monnickendam	Pacht grond	€ -	€ 4,54		Ja	Geen contract bekend. Gebruik velden en installaties.
Handbalvereniging Monnickendam	Pacht grond	€ -	€ 4,54		Ja	Geen contract bekend. Gebruik velden en installaties.
Green Devils Honkbalvereniging	Pacht grond	€ -	€ 4,54		Ja	Geen contract bekend. Grond en opstallen.
Stichting Waterlandse Hockey Accommodatie	Pacht grond		€ 1,00		Nee	Van 2013 t/m 2033 vast bedrag. Kunstgrasveld is door de hockeyclub zelf gefinancierd.
Tenniscub Monnickendam	Pacht grond	€ -	€ 0,45		Nee	
VV Monnickendam	Huur	€ 13.259,87			Ja	O.b.v. contract 2012. Gebruik kunst- en natuurgrasvelden, inclusief onderhoud. Jaarlijkse indexatie op basis van CPI.
	Huur			€ 27.513,00	Ja	Totaal bedrag inkomsten in de begroting voor Sportpark Markgouw.
Ilpendam						
SV Ilpendam	Huur	€ 2.944,00			Ja	In contract (2013) huurbedrag per veld. Gebruik natuurgrasvelden volgens KNVB-normen.
Sportcomplex Ilpendam	Huur			€ 14.200,00		Totaal bedrag inkomsten in de begroting van de gemeente.
SV Ilpendam	Recht van opstal	€ 1,00	€ 1,00		Nee	Erpacht in contract en recht van opstal in overzicht huren en pachten 2024.
Tennisvereniging Ilpendam	Huur	€ -	€ -	€ -	Ja	Geen contract bekend. Gebruik tennisbanen.
Marken						
SV Marken	Huur	€ -	€ 7.494,03		Ja	Geen huurbedrag in contract. Gebruik velden en faciliteiten. Huurfactuur via particuliere organisatie.
SV Marken	Huur	€ -	€ 7.416,34		Ja	Huurfactuur via particuliere organisatie.
Totaal huur SV Marken			€ 14.910,37		Ja	
Sportcomplex Marken	Verhuur terreinen			€ 27.986,00	Ja	Totaal bedrag inkomsten in de begroting.
IJclub Marken	Erpacht	€ 6,57		€ 6,57	Ja	
Broek in Waterland						
SDOB (Broek in Waterland)	Huur	€ 13.259,87			Ja	O.b.v. contract 2012. Gebruik kunst- en natuurgrasvelden, inclusief dagelijks en deel groot onderhoud.
Sportcomplex Broek in Waterland	Huur			€ 23.063,00	Ja	Totaal bedrag inkomsten in de begroting.
SDOB (Stichting vrienden van)	Erpacht grond		€ 49,92		Nee	
Particuliere organisatie	Huur grond		€ 3.110,07		Ja	Huur grond Sportpark, Broek in Waterland. CPI index wordt 1 x 3 jaar toegepast.
Sportcomplex Broek in Waterland	Erpacht			€ 154,00		
Overig						
Surfvereniging De Mastvoet	Pacht grond		€ 213,94		Ja	
Hengelsportvereniging Vistlust	Visrecht		€ 34,03		Nee	Monnickendam, 21% btw
Hengelsportvereniging	Visrecht		€ 49,92		Nee	Landsmeer-Den IJp, 21% btw

De gegevens in bovenstaande tabel zijn uit drie bronnen afkomstig: contracten, overzicht gemeentelijke huren en pachten en de begroting 2024 uitgesplitst naar sportpark en kostensoort. De gegevens in de drie bronnen zijn maar in beperkte met elkaar te vergelijken.

Voor het gebruik van grond vraagt de gemeente bedragen voor pacht, erpacht en recht van opstal. Dit betreft lage en symbolische bedragen die niet worden geïndexeerd. De bedragen voor pacht, erpacht en recht van opstal verschillen, maar hebben vermoedelijk op verschillende aantallen m² toepassing. Door de lage bedragen hebben verschillen in absolute zin weinig/geen invloed op de financiën van verenigingen.

Er worden ook huurbedragen geïnd vooral bij de voetbalverenigingen. De informatie over huur is afkomstig uit huurcontracten met voetbalverenigingen hoewel er geen huurcontract is voor VV Marken.

De huurinkomsten op de sportparken afgeleid van de begroting 2024 zijn hoger dan de bedragen in de huurcontracten, die overigens stammen uit 2012 en 2013. De bedragen zijn voor Tien organisatieadvies niet goed te herleiden naar de huurinkomsten in de begroting.

De huurbedragen in de kernen Monnickendam, Marken en Broek in Waterland liggen bij elkaar in de buurt. Kanttekeningen bij de laatste kern zijn dat een deel van de huur mogelijk via een BV loopt en betrekking heeft op twee kunstgrasvelden in plaats van op één gras- en één kunstgrasveld zoals in de andere twee/drie kernen.

De huurbijdrage voor sportcomplex Ilpendam opgenomen in de begroting 2024 van de gemeente is bijna de helft lager dan in de andere kernen.

De hockeyvereniging heeft via een lening van de gemeente haar kunstgrasveld gefinancierd en betaalt € 1.500 aan rente en aflossing per maand.

4.4 Investerings, kredieten, kapitaallasten, reserves en voorziening sportaccommodaties

Tabel 19: Investerings, kredieten en kapitaallasten sportaccommodaties

Omschrijving sportaccommodatie	Startjaar	Start afschrijving	Afschrijving stermijn	Bedrag krediet	Kapitaallasten 2025	Toelichting Tien
Aanleg atletiekveld	2023	2025	20	€ 320.000	€ 18.000	Vervanging voorzieningen atletiek.
Voorbereiding bouw sporthal Marijkeveld	2021	2025	5	€ 741.000	€ 523.000	Voorbereiding is al gestart.
Bouw sporthal Marijkeveld	2027	2029	40	€ 19.046.000		
Duurzaamheid sporthal Marijkeveld	2027	2029	40	€ 1.498.000		Duurzaamheidsmaatregelen zijn apart begroot.
Vervanging topklaag kunstgrasveld Monnickendam	2024	2025	12	€ 377.000	€ 34.000	De kunstgrasvelden binnen de gemeente zijn vernieuwd en uitgebreid.
Vervanging topklaag kunstgrasveld Broek in W.	2024	2025	12	€ 353.000	€ 32.000	
2e kunstgrasveld SDOB ondergrond	2024	2025	20	€ 200.000	€ 11.000	
2e kunstgrasveld SDOB topklaag	2024	2025	12	€ 400.000	€ 43.000	
Vervanging topklaag kunstgrasveld Ilpendam	2024	2025	12	€ 358.000	€ 32.000	
Vervanging topklaag kunstgrasveld Marken	2024	2025	12	€ 382.000	€ 34.000	

De lopende investeringen en kredieten voor de bestaande sportaccommodaties zijn opgenomen in bovenstaande tabel en verwerkt in de meerjarenbegroting van de gemeente Waterland.

Bij de Najaarsnota 2024 is een reserve gevormd van circa € 1 miljoen voor aanpassingen aan het sportpark Markgouw. Onder andere voor het realiseren van een nieuw handbalveld. Een reserve kan eenmalig worden ingezet en daar kunnen alleen incidentele uitgaven uit worden gedaan. Mocht er gekozen worden voor investeringen in de sportaccommodaties dan moet gekeken worden hoe deze structureel worden gefinancierd inclusief de kosten voor het onderhoud, onderzoek en advies.

Er is een voorziening Buitensport. Deze voorziening is ingesteld ten behoeve van het financieren van de renovaties en groot onderhoud van de sportvelden en deze gebaseerd op kosten die voortvloeien uit de vigerende onderhoudsplannen.

5 CONCLUSIES

In de voorgaande hoofdstukken is de huidige situatie van de sportaccommodaties in Waterland in beeld gebracht, zijn de uitkomsten van het participatietraject beschreven en is ingegaan op de financiële uitgangspunten. Op basis daarvan zijn in dit hoofdstuk de belangrijkste conclusies en aandachtspunten geformuleerd. Deze samenvatting geeft per thema inzicht in de kernopgaven en knelpunten die spelen binnen het gemeentelijk sportaccommodatiebeleid. De conclusies vormen daarmee de inhoudelijke onderlegger voor de aanbevelingen in het volgende hoofdstuk.

5.1 Sportaccommodaties: spreiding en gebruik

De sportaccommodaties in Waterland zijn geografisch redelijk evenwichtig verspreid over de vier grotere kernen. Niet overal is het aanbod echter voldoende nabij of goed bereikbaar. In Monnickendam bevindt zich het grootste en meest diverse sportcluster op Sportpark Markgouw, waar verschillende sportverenigingen zijn gehuisvest. Tegelijkertijd is er sprake van versnipperd beheer, uiteenlopende eigendomsconstructies en een gedeeld gevoel van onvoldoende samenhang. Daarmee wordt vooral bedoeld dat verenigingen en andere gebruikers het gevoel hebben dat er geen samenhangende of richtinggevende toekomstvisie is voor sport in Monnickendam. Besluiten worden nu vooral per situatie of knelpunt genomen, waarbij gezocht wordt naar een praktische oplossing voor het probleem op korte termijn, zonder dat dit altijd past binnen een integrale langetermijnvisie voor het sportpark of de ontwikkeling van sportvoorzieningen in de gemeente.

5.2 Capaciteit en bezetting

Voetbalverenigingen in Ilpendam en Broek in Waterland beschikken volgens de KNVB-norm over n t onvoldoende wedstrijdcapaciteit. In de praktijk wordt dit echter niet zo ervaren, mede dankzij de aanwezigheid van kunstgrasvelden. Wat betreft trainingscapaciteit kent Ilpendam een klein tekort, terwijl SDOB in Broek en Waterland juist overcapaciteit heeft.

Bij de tennissport valt op dat Monnickendam en Marken overcapaciteit hebben, terwijl Broek in Waterland structureel banen tekortkomt en Ilpendam op de grens van de norm zit. Ilpendam geeft aan niet direct een tekort te ervaren. De hockeyvereniging in Monnickendam heeft nog ruimte voor groei, zowel op zaterdag (beperkt) als zondag.

Bij de binnensport is er sprake van intensief gebruik, met name in de gymzalen van Monnickendam, Ilpendam en Broek in Waterland. Alleen de gymzaal in Marken wordt relatief weinig benut. Sporthal 't Spil kent een hoge bezettingsgraad, zeker in de avonduren. In de piekuren tussen 17.00 en 21.00 uur is de beschikbare binnensportcapaciteit vrijwel volledig benut, waardoor voor uitbreiding van activiteiten of de opstart van nieuwe initiatieven op courante uren nauwelijks mogelijkheden zijn. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat sporthal 't Spil op dit moment slechts in twee zaaldelen verhuurbaar is, terwijl moderne sporthallen doorgaans in drie delen op te splitsen zijn. Dit beperkt de verhuurmogelijkheden en zorgt er tegelijkertijd voor dat de bezettingscijfers enigszins vertekend kunnen zijn. Tegelijkertijd geldt dat er ook meerdere verenigingen zijn – zoals de hockeyvereniging, de basketbalclub en de handbalvereniging – die structureel gebruikmaken van een volledige sporthal en dus baat hebben bij een groter, aaneengesloten zaaloppervlak.

5.3 Beheer, onderhoud en eigendom

Een belangrijk knelpunt in de huidige situatie is de grote variatie in eigendomsconstructies en bijbehorende verantwoordelijkheden voor onderhoud en beheer. Sommige verenigingen zijn volledig eigenaar van hun accommodatie, anderen huren van de gemeente of hebben erfpacht. Deze diversiteit leidt tot onduidelijkheid, versnippering en soms ook tot ongelijkheid in de praktijk. Onderhoud wordt vaak ad hoc uitgevoerd, waarbij meldingen niet altijd worden opgevolgd en verenigingen zelf taken op zich nemen die formeel bij de gemeente liggen.

Er is een duidelijke behoefte aan uniforme afspraken, planmatig onderhoud en actualisering van meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's). De technische staat van vooral de binnensport-accommodaties laat te wensen over, waarbij onder andere sprake is van verouderde ventilatiesystemen, gebrekkige schoonmaak, gladde vloeren en een gebrek aan voorzieningen zoals opslagruimte, wifi of EHBO-koeling.

5.4 Samenwerking en communicatie

De samenwerking tussen gemeente en sportverenigingen wordt door veel betrokkenen als afstandelijk en versnipperd ervaren. Door personele wisselingen binnen de gemeentelijke organisatie ontbreekt vaak continuïteit in contact en opvolging.

Verenigingen geven aan moeite te hebben met het vinden van de juiste contactpersonen en missen een duidelijk aanspreekpunt voor hun accommodatie of kern. Dit belemmert een efficiënte samenwerking en leidt tot frustratie, onder andere bij vergunningaanvragen of meldingen van onderhoudsproblemen.

In meerdere gesprekken is de wens uitgesproken voor vaste aanspreekpunten per kern of per domein, en voor regelmatig overleg over beheer en de ontwikkeling van sportvoorzieningen.

5.5 Beheer en kwaliteit van binnensportaccommodaties

De binnensportaccommodaties in Waterland voorzien in een duidelijke behoefte, maar kampen met kwaliteitsproblemen. Met name in Monnickendam, waar de druk op de gymzalen en de sporthal groot is, geven gebruikers aan dat de voorzieningen technisch verouderd en niet gebruikersvriendelijk zijn.

Er zijn klachten over gebrekkige ventilatie en verwarming, onvoldoende schoonmaak, lekkages en beperkte bereikbaarheid van de kantine of beheerder zoals beperkte openingstijden van de kantine. Ook de opslagmogelijkheden zijn beperkt en onveilig, en het gebruik van eigen materialen is vaak problematisch. Daarnaast is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor het beheer van de inventaris, waardoor verenigingen onderling zaken moeten regelen zonder gemeentelijke coördinatie of terugkoppeling. Deze signalen onderstrepen de noodzaak van een structurele kwaliteitsimpuls, mede in aanloop naar de geplande nieuwbouw.

5.6 Verlangen naar betrokkenheid en participatie bij toekomstplannen

De sportverenigingen in Waterland tonen een grote bereidheid om mee te denken over de toekomst van sportaccommodaties en het sportbeleid in bredere zin. Tegelijkertijd is er sprake van terughoudendheid en enig cynisme, met name omdat in eerdere participatietrajecten wel input is opgehaald, maar hieraan onvoldoende zichtbaar vervolg is gegeven. Verenigingen geven aan sceptisch te zijn, omdat zij ervaren dat er wel kosten worden gemaakt voor externe inhuur en onderzoek, maar dat dit zich onvoldoende vertaalt in concrete verbeteringen in de praktijk. Voor toekomstige projecten is het daarom essentieel dat participatie niet alleen goed wordt georganiseerd, maar dat ook transparant wordt teruggekoppeld wat met de opgehaalde input gebeurt en welke stappen daarop volgen. De betrokkenheid van verenigingen bij ontwerp, exploitatie, onderhoud en gebruik is daarbij cruciaal voor draagvlak én voor het duurzaam functioneren van sportvoorzieningen op de lange termijn.

6 AANBEVELINGEN

Op basis van de 0-meting, de gesprekken met sportverenigingen en de analyse van gebruik, onderhoud en financiën, worden in dit hoofdstuk aanbevelingen gedaan om te komen tot een toekomstbestendig sportaccommodatiebeleid in Waterland. De aanbevelingen zijn onderverdeeld naar korte termijn (actiegericht en haalbaar binnen 1 à 2 jaar), noodzakelijke randvoorwaarden (voor structurele verbetering) en lange termijn (strategisch en toekomstgericht). Het doel is om sportverenigingen goed te ondersteunen, het gebruik van accommodaties te optimaliseren en de samenwerking tussen gemeente en sportveld te versterken.

6.1 Aandachtspunten voor de korte termijn

De eerste stap richting verbetering ligt in het aanpakken van urgente knelpunten die het dagelijks functioneren van sportaccommodaties en de samenwerking met sportverenigingen belemmeren. Het gaat om acties die direct op te pakken zijn en binnen een jaar gerealiseerd kunnen worden, met een zichtbare en merkbare impact voor gebruikers. Deze korte termijnmaatregelen vormen het fundament voor verbetering van de kwaliteit, veiligheid en toegankelijkheid van sportvoorzieningen én van de relatie tussen gemeente en sportverenigingen.

- **Aanpak sociale onveiligheid op Sportpark Markgouw**

Eerste prioriteit is het verbeteren van de veiligheid en het functioneren van de bestaande voorzieningen. Op Sportpark Markgouw spelen serieuze veiligheidsvraagstukken, waaronder sociale onveiligheid. De aanpak hiervan vraagt om een integrale benadering: de oprichting van een projectteam waarin de afdelingen veiligheid, ruimtelijke ordening, sport, politie en betrokken verenigingen vertegenwoordigd zijn.

De focus ligt zowel op fysieke aanpassingen (zoals verlichting, inrichting en toezicht) als op sociale interventies (zoals samenwerking met jongerenwerk of buurtinitiatieven). De doelstelling is om het sportpark te behouden als een kwalitatief hoogwaardige voorziening met een hoog maatschappelijk rendement. Daarbij is ruimte nodig om in fases en via experimenten tot duurzame oplossingen te komen.

- **Vaste aanspreekpunten en betere communicatie**

Een tweede urgente stap is het aanstellen van vaste aanspreekpunten voor sportverenigingen binnen de gemeentelijke organisatie. Dit aanspreekpunt moet niet alleen signalen en klachten kunnen afhandelen, maar ook overzicht bieden over beheer, meldingen en onderhoud. Dit sluit aan op de bredere wens van verenigingen om de communicatie met de gemeente te verbeteren. Structurele overlegmomenten – bijvoorbeeld met de (in oprichting zijnde) Adviesraad Sport en Bewegen – dragen bij aan wederzijds begrip, gezamenlijke agendering en betere samenwerking.

Ook personele continuïteit vraagt aandacht. Veel verenigingen ondervinden hinder van wisselingen in gemeentelijk personeel, wat leidt tot verlies van kennis, vertraging in de uitvoering en onduidelijke communicatie. Er dient gezocht te worden naar een oplossing die borging van informatie, aanspreekbaarheid, werkwijze, uitvoering van beleid en overdracht structureel beter regelt.

- **Heldere taakverdeling en kwaliteitsverbetering in beheer en onderhoud**

Het is essentieel om duidelijke en uniforme afspraken te maken over de taak- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeente en verenigingen voor het beheer en onderhoud van sportaccommodaties. In de huidige situatie is deze verdeling vaak onduidelijk en wisselend per locatie, wat leidt tot onvrede en praktische knelpunten.

Als eerste stap is het van belang om op basis van de huidige inventarisatie inzichtelijk te maken welke onderhoudswerkzaamheden en kwaliteitsaspecten nu achterstallig zijn. Dit biedt de mogelijkheid om gericht in beeld te brengen wat er nodig is om dit achterstallig onderhoud eenmalig in te halen, bijvoorbeeld door inzet van incidenteel budget. Vervolgens kan in het vervolgbeleid worden gewerkt aan het structureel vastleggen van duidelijke afspraken en het verbeteren van de kwaliteit van de sportaccommodaties. Daarbij is met name aandacht nodig voor schoonmaak, onderhoud, gebruiksvriendelijkheid, communicatie over meldingen en de zichtbaarheid en aanwezigheid van de gemeente. Dit vraagt om een integrale aanpak als onderdeel van toekomstig sportaccommodatiebeleid.

- **Ondersteuning en zekerheid voor lokale sportinitiatieven**

Op korte termijn liggen er concrete kansen om lokale sportinitiatieven te ondersteunen, zoals de aanleg van padelbanen door Tennisclub Monnickendam en verduurzamingsplannen van de voetbalvereniging. Het is daarbij belangrijk dat de gemeente niet alleen faciliteert in praktische zin — bijvoorbeeld door vergunningprocedures te stroomlijnen en mee te denken over ruimtelijke en akoestische aspecten — maar ook nadrukkelijk het signaal afgeeft dat sport van groot politiek en maatschappelijk belang is. Verenigingen hebben behoefte aan zekerheid dat, ook bij eventuele toekomstige ontwikkelingen of ruimtelijke wijzigingen, de gemeente het sportbelang blijvend zal faciliteren. Dit vertrouwen is essentieel om verenigingen te stimuleren nu te investeren in hun accommodaties en bijvoorbeeld te verduurzamen.]

- **Oplossen van praktische knelpunten in voorzieningen**

Tot slot zijn er diverse praktische knelpunten die snel en zichtbaar kunnen worden opgelost. Voorbeelden zijn het ontbreken van wifi in sporthal 't Spil, gebrekkige klimaatbeheersing, onvoldoende sturing op schoonmaakwerkzaamheden en het ontbreken van een duidelijke regeling voor de kantinevoorziening.

Daarnaast bestaan er structurele vragen over het beheer van materialen en opslag, over de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van specifieke sportonderdelen op Sportpark Markgouw, en over het beheer van de gymzaal in Ilpendam. Deze knelpunten beperken het gebruiksgemak en de tevredenheid van verenigingen, en vragen om directe actie vanuit de gemeente.

6.2 Randvoorwaarden

Om te komen tot duurzame en goed functionerende sportaccommodaties in de gemeente Waterland zijn er randvoorwaarden die in alle toekomstige keuzes en besluiten geborgd moeten worden. Deze randvoorwaarden vormen het fundament onder de ontwikkeling, het beheer en het gebruik van sportvoorzieningen. Alleen wanneer aan deze basisvoorwaarden wordt voldaan, kunnen nieuwe investeringen, beleidswijzigingen of herinrichtingen effectief en verantwoord worden uitgevoerd.

- **Actuele en gedeelde onderhoudsplannen (MJOP's)**

Een eerste randvoorwaarde is het beschikken over actuele meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) voor alle gemeentelijke sportaccommodaties. Deze plannen moeten gebaseerd zijn op de technische schouwen die in 2025 worden uitgevoerd, en gelden zowel voor de binnen-sportaccommodaties als voor alle buitensportvoorzieningen (inclusief de hockeyaccommodatie) waarvoor de gemeente onderhoudsverantwoordelijkheid draagt.

Belangrijk is dat deze MJOP's niet alleen intern worden geactualiseerd, maar ook actief worden gedeeld met de betrokken sportverenigingen en de Adviesraad Sport en Bewegen. Dit bevordert

transparantie, versterkt het gevoel van gezamenlijk eigenaarschap en legt de basis voor gedeelde verantwoordelijkheid bij het in stand houden van de sportvoorzieningen.

- **Structurele financiële dekking voor onderhoud**

Voldoende financiële middelen zijn essentieel om de MJOP's daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. In de afgelopen jaren is het onderhoud vaak beperkt gebleven tot het hoogst noodzakelijke. Om te voorkomen dat achterstallig onderhoud opnieuw oploopt of dat de functionaliteit van accommodaties in het geding komt, moeten structurele onderhoudsbudgetten beschikbaar worden gesteld. Dit geldt met name voor het wegwerken van bestaande knelpunten, zoals in sporthal 't Spil en diverse gymzalen, die het gebruik op dit moment belemmeren.

- **Duidelijke demarcatie van verantwoordelijkheden**

Een veelgenoemde bron van frustratie is de onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor welk deel van het beheer en onderhoud. Er is behoefte aan een heldere demarcatie: welk onderhoud valt onder verantwoordelijkheid van de gemeente (en volgens welke planning), en wat wordt verwacht van de verenigingen? Deze taakverdeling dient eenduidig te zijn, per locatie vastgelegd te worden, en op consistente wijze toegepast te worden in alle kernen.

- **Transparantie in huurtarieven en kostentoerekening**

De huidige huurtarieven en pachtconstructies zijn niet altijd helder of actueel. Verenigingen geven aan dat zij onvoldoende inzicht hebben in de opbouw van de kosten en dat tarieven soms niet in verhouding staan tot de kwaliteit van de voorzieningen. Het is noodzakelijk om de gehanteerde tarieven transparanter te maken, deze beter te onderbouwen en (waar mogelijk) te relateren aan landelijke kostprijsberekeningen per type sport.

Daarnaast wordt voorgesteld om niet alleen de landelijke kostprijzen als uitgangspunt te nemen, maar ook de landelijke gemiddelde behoefte en capaciteit per sportsoort mee te wegen. Door per vereniging te berekenen hoeveel velden, banen of zaaldelen zij op basis van hun ledenaantal nodig hebben, kan een eerlijke verdeling van de kosten plaatsvinden. Hierdoor worden zowel kleine als grote verenigingen naar rato belast, afhankelijk van het aantal leden en de benodigde accommodatiecapaciteit. Tarieven kunnen daarbij alleen verhoogd worden als de kwaliteit van de accommodaties aantoonbaar op orde is.

- **Toepassen van landelijke normen van sportbonden**

Bij het bepalen van de benodigde capaciteit en kwaliteit van sportvoorzieningen dienen de normen van de betreffende sportbonden structureel als uitgangspunt te worden genomen. Dit betreft onder andere het aantal kleedkamers, de beschikbaarheid van wedstrijd- en trainingsvelden, en de geschiktheid van accommodaties voor specifieke takken van sport. Op dit moment voldoet de gemeente Waterland op enkele punten niet volledig aan deze normen. Structurele knelpunten zoals deze dienen te worden meegenomen in beleidskeuzes en ruimtelijke afwegingen.

- **Vorrangsvolgorde gebruik binnensportaccommodaties**

Bij de verdeling van binnensportcapaciteit is het wenselijk om een duidelijke en gedragen voorrangsvolgorde vast te leggen. Veel gemeenten hanteren hierbij als uitgangspunt dat het bewegingsonderwijs voor scholen altijd prioriteit heeft, gevolgd door jeugdleden van lokale sportverenigingen, volwassen leden van lokale verenigingen, maatschappelijke organisaties en pas daarna commerciële aanbieders of particuliere gebruikers. Een dergelijke volgorde draagt bij aan transparantie, rechtvaardigheid en het ondersteunen van maatschappelijke doelen zoals sportstimulering en gezondheid. Het is raadzaam om deze voorrangsvolgorde expliciet op te nemen in het verhuurbeleid en hierover helder te communiceren met gebruikers.

6.3 Lange termijn

Voor de langere termijn is het van belang dat de gemeente Waterland koers houdt op een toekomstbestendig sportlandschap, waarin maatschappelijke waarde, ruimtelijke ontwikkeling en exploitatiekracht samenkomen. Op basis van de huidige nulmeting en participatie komen vijf strategische thema's naar voren die nadere uitwerking verdienen. Deze thema's vragen om richtinggevend keuzes, scenario-analyses en beleidsmatige borging voor de komende jaren.

Het gaat hierbij nadrukkelijk om projecten en trajecten die weliswaar onder de noemer 'lange termijn' vallen, maar waarvan de start op korte termijn noodzakelijk is om sportvoorzieningen toekomstbestendig te houden. Daarbij geldt dat de uitvoering en afronding van deze projecten grotendeels in de periode richting 2026 zal plaatsvinden, onder meer vanwege de doorlooptijd van onderzoek, besluitvorming en het beschikbaar maken van budgetten. Na afronding van deze projecten volgt de implementatiefase, waarin concrete maatregelen worden gerealiseerd. Dit vraagt om een proactieve aanpak, maar betekent niet dat deze opgaven op de lange baan geschoven kunnen of mogen worden. Integendeel: tijdig starten is essentieel om de sportinfrastructuur in Waterland op peil te houden en sportparticipatie te blijven faciliteren.

▪ **Nieuwe locatie voor handbalveld en multifunctioneel gebruik**

De handbalvereniging in Monnickendam heeft de wens uitgesproken om weer buiten te kunnen trainen en wedstrijden te spelen. Gezien het beperkte ledenaantal volstaat de aanleg van één handbalveld. Een kansrijke optie is het realiseren van een multifunctioneel veld op Sportpark Markgouw, geschikt voor zowel handbal als basketbal. Dit zogeheten 'combiveld' kan aantrekkelijk worden ingericht als laagdrempelige sportvoorziening voor zowel verenigingsgebruik als vrije recreatie door omwonenden. Hiermee wordt niet alleen voorzien in de behoefte van de handbalvereniging, maar wordt ook de sociale functie van het sportpark versterkt. Dit sluit goed aan bij de bredere trends rondom sporten in de openbare ruimte.

Binnen Sportpark Markgouw zijn verschillende locaties denkbaar voor de aanleg van dit combiveld, zoals de ruimte bij de entree of een plek nabij de bestaande tennis- en padelbanen, waar voldoende zichtbaarheid en toegankelijkheid zijn. In een tweede fase kan worden onderzocht of er aanvullend ruimte is voor de realisatie van een beachhandbalveld. Een dergelijk veld biedt niet alleen extra trainingsmogelijkheden voor de handbalvereniging, maar kan tevens multifunctioneel worden ingezet voor volleybal en andere sporten en recreatief gebruik in de zomermaanden.

▪ **Organisatievorm voor beheer en exploitatie**

Een fundamentele vraag voor de toekomst is hoe het beheer, onderhoud en de exploitatie van sportaccommodaties in Waterland duurzaam en professioneel kunnen worden georganiseerd. In de huidige situatie ligt veel verantwoordelijkheid bij de gemeente, maar er is sprake van versnippering, personele wisselingen en beperkte uitvoeringscapaciteit.

Uit de gesprekken met verenigingen blijkt dat de exacte organisatievorm minder belangrijk wordt gevonden dan het eindresultaat: een betrouwbaar, professioneel en voorspelbaar beheer. Belangrijk om te onderstrepen is dat, ongeacht welke variant gekozen wordt, de budgetten structureel omhoog moeten. Dit is nodig om achterstallig onderhoud weg te werken, het onderhoudsniveau op peil te houden én te voldoen aan de toenemende vraag vanuit verenigingen naar betere communicatie en ondersteuning. Op hoofdlijnen zijn er drie scenario's denkbaar:

1. Versterking van gemeentelijke uitvoering

De eerste optie is om de huidige gemeentelijke organisatie te versterken. Dit vraagt om stroomlijning van interne processen, het aanstellen van duidelijke aanspreekpunten en het structureel borgen van kennis en capaciteit. Hoewel deze optie haalbaar is, blijkt in de praktijk dat het waarborgen van continuïteit op de lange termijn een uitdaging blijft, mede door personele wisselingen en beperkte uitvoeringskracht.

2. Gezamenlijke beheervorm (joint venture)

De tweede optie is het opzetten van een gezamenlijke beheervorm, bijvoorbeeld in de vorm van een non-profit stichting of coöperatie. In deze zogeheten 'joint venture' participeren de gemeente, sportverenigingen en eventueel externe deskundigen. De gemeente behoudt hierin een sturende rol, maar richt zich primair op contractbeheer en toezicht, in plaats van directe uitvoering. Deze rolverdeling sluit aan bij de trend waarbij gemeenten meer op afstand staan van de dagelijkse exploitatie, terwijl ze via kaders en afspraken de regie behouden.

Een dergelijk model is vergelijkbaar met bestaande voorbeelden elders in het land, zoals SRO in Amersfoort, waar sportaccommodaties professioneel worden beheerd en geëxploiteerd door een aparte organisatie in opdracht van de gemeente. De verdere invulling van een gezamenlijke beheervorm vraagt om aandacht voor aspecten zoals governance, juridische structuur, financiering en de wijze van betrokkenheid van partners. Er zijn diverse lessen en best practices beschikbaar uit vergelijkbare trajecten die als inspiratie kunnen dienen.

3. Regionaal sportbedrijf (langetermijnoptie)

Een derde optie is de oprichting van een regionaal sportbedrijf, bijvoorbeeld in de vorm van een BV waarvan meerdere gemeenten aandeelhouder zijn. Voor Waterland alleen is deze optie minder haalbaar, maar samenwerking op regionaal niveau kan op termijn mogelijkheden bieden. Hoewel Purmerend op dit moment geen interesse toont, zijn er andere gemeenten – zoals Hoorn – die vergelijkbare verkenningen uitvoeren.

Een voorbeeld van een dergelijke samenwerking is Sportservice De Vallei, die actief is in de gemeenten Ede, Rhenen en Wageningen. Deze organisatie fungeert als regionale alliantie en biedt lokaal maatwerk onder de noemer Sportservice 'gemeente', zoals Sportservice Ede, Sportservice Rhenen en Sportservice Wageningen. Deze optie valt buiten de huidige scope, maar is interessant om in de toekomst opnieuw te overwegen, zodra zich regionale samenwerkingskansen aandienen en de lokale organisatie stabiel is ingericht.

Afwegingsmatrix

Om de varianten te beoordelen, is een afwegingsmatrix opgesteld. Hierin zijn verschillende relevante aspecten meegenomen: kostenindruk, winstoogmerk, betrokkenheid samenleving, sturing gemeente, kwaliteit inbrengen, continuïteit/kennisborging, flexibiliteit/adaptiviteit, complexiteit implementatie en risicospreiding. De beoordeling is kwalitatief uitgevoerd en werkt met de volgende symbolen:

- '+' betekent dat de variant op dit aspect een positief effect heeft of gunstig scoort ten opzichte van de andere opties;
- '0' betekent dat de variant een neutrale invloed heeft of geen onderscheidende meerwaarde biedt op dat aspect;
- '-' betekent dat de variant op dit aspect een negatief effect heeft of ongunstig scoort.

Aspect	Gemeentelijke uitvoering	Gezamenlijke beheervorm (JV)	Regionaal sportbedrijf
Kostenindruk	-	+	0
Geen winstoogmerk	+	+	0
Sturing gemeente	+	0	0
Kwaliteit inbrengen	0	+	+
Continuïteit/kennisborging	-	+	+

Aspect	Gemeentelijke uitvoering	Gezamenlijke beheervorm (JV)	Regionaal sportbedrijf
Flexibiliteit/adaptiviteit	+	0	0
Gemakkelijke implementatie	-	+	-
Risicospreiding	-	+	+
Totaalscore	-1	5	2

Advies

Op basis van de bovenstaande afweging is de gezamenlijke beheervorm (joint venture) de meest kansrijke optie voor Waterland. Deze variant combineert professionele uitvoering met borging van kennis en continuïteit, terwijl de gemeente sturing behoudt. Bovendien biedt de samenwerking met verenigingen en externe deskundigen mogelijkheden om de betrokkenheid van de samenleving te versterken en gebruik te maken van aanvullende expertise.

Ervaringen elders in het land laten zien dat een gezamenlijke beheervorm, ondanks de benodigde investeringen in de opstart en professionalisering, op termijn goedkoper uitvalt dan de andere twee scenario's. Dit komt door efficiëntere inzet van middelen, een hogere uitvoeringskwaliteit en betere afstemming met de verenigingen, wat leidt tot minder faalkosten en een hogere tevredenheid.

Het advies is daarom om deze variant verder te verkennen, inclusief de benodigde governance, juridische structuur, financiering en de wijze van samenwerking met partners. Hierbij wordt aanbevolen om actief te leren van succesvolle voorbeelden elders in het land.

▪ Effect van woningbouw op capaciteit sportvoorzieningen

In alle kernen van de gemeente Waterland wordt de komende jaren woningbouw gerealiseerd, met de grootste uitbreiding in Monnickendam, waar circa 700 nieuwe woningen gepland staan. Deze groei zal naar verwachting leiden tot een toename van het aantal inwoners en daarmee tot extra druk op de sportaccommodaties.

Voor de buitensport zijn op meerdere plekken nu al signalen van capaciteitsdruk zichtbaar. De voetbal- en hockeyverenigingen in Monnickendam hebben geen ruimte meer om uit te breiden op hun huidige locaties, terwijl de behoefte aan extra capaciteit toeneemt. Voor tennis is er op dit moment minder sprake van druk. Ook in Ipendam en Broek in Waterland is de beschikbare capaciteit beperkt, met name bij voetbal, en zijn uitbreidingsmogelijkheden op de huidige en bestaande locaties gering. Tegelijkertijd blijft onzeker hoe sterk het daadwerkelijke ledenaantal van sportverenigingen de komende jaren zal groeien.

Voor de binnensport geldt een vergelijkbare ontwikkeling. Ondanks de geplande woningbouw wordt in Monnickendam teruggegaan van een sporthal en gymzaal naar één nieuwe sporthal. Hierdoor blijft het aantal zaaldelen weliswaar gelijk, maar neemt de flexibiliteit mogelijk af voor sporten die een volledige halruimte nodig hebben, zoals basketbal, handbal en hockey. Ook de toenemende behoefte aan gymcapaciteit voor het bewegingsonderwijs vraagt om extra aandacht.

Het advies is om op korte termijn een capaciteitsanalyse uit te voeren, waarin de verwachte bevolkingsgroei en woningbouwplanning worden afgezet tegen de normen van de sportbonden voor veld- en zaalcapaciteit. Deze analyse moet uitgaan van een horizon van tien jaar en voldoende adaptief zijn om bij te kunnen sturen bij wijzigingen in de woningbouwfasering, maatschappelijke ontwikkelingen of het daadwerkelijk sportgebruik.

Indien uit de analyse blijkt dat verenigingen binnen één of meerdere sporten knelpunten zullen ervaren ten opzichte van de normen, wordt geadviseerd om direct een project op te starten waarin vervolgsenario's worden uitgewerkt. Denk daarbij aan:

- aan ruimtelijke aanpassingen op bestaande sportparken;
- het realiseren van een extra veld of multifunctioneel combiveld;
- samenwerking met onderwijsinstellingen voor gedeeld gebruik;
- het benutten van alternatieve of tijdelijke locaties voor specifieke doelgroepen.

Op basis van de huidige situatie lijkt er nog enige ruimte voor groei, maar een proactieve en gestructureerde voorbereiding is noodzakelijk om toekomstige knelpunten tijdig op te vangen en sportparticipatie te blijven faciliteren.

▪ **Analyse en communicatie over sporthalontwikkeling**

De sloop van de Marijkehal en sporthal 't Spil, en de realisatie van een nieuwe sporthal, is een vastgesteld besluit. De huidige bezetting van de binnensportaccommodaties is al relatief hoog, waarbij sporthal 't Spil momenteel slechts in twee in plaats van drie zaaldelen wordt verhuurd.

In dit kader is eerder een capaciteitsanalyse uitgevoerd, waarbij ook een enquête is uitgezet onder gebruikers van de nieuwe sporthal. Uit deze analyse blijkt dat de verwachte ruimtebehoefte, ook met oog op de toekomstige bevolkingsgroei (zoals meer kinderen), binnen de geplande nieuwbouw zou moeten passen.

Desondanks is het belangrijk om in de uitwerking van het Programma van Eisen een specialist te betrekken die verder kijkt dan de traditionele inrichting van een sporthal. Door deze expertise aan te haken, kan worden gezorgd voor een optimale afstemming tussen ruimtegebruik, gebruiksfuncties en toekomstige ontwikkelingen. Dit helpt om in zowel het PvE als in de ontwerp- en realisatiefase tot slimme, flexibele oplossingen te komen die recht doen aan de wensen van diverse gebruikers en de sporthal toekomstbestendig maken.

▪ **Toekomst van het zwembad**

Op basis van de huidige bevindingen is het noodzakelijk dat de gemeente een vervolgonderzoek initieert naar de toekomst van het zwemwater in Waterland. Uitgangspunt daarbij is dat het zwemwater behouden blijft; de vraag die centraal staat is hoe deze toekomst het beste kan worden vormgegeven. Dit onderzoek moet zowel de technische, functionele als financiële perspectieven in kaart brengen.

Daarbij dient onder andere aandacht te worden besteed aan de technische en economische haalbaarheid van een integrale renovatie, de duurzaamheidsopgave, het ruimtegebruik en de benodigde investeringen en exploitatiekosten. Ook de maatschappelijke waarde van het zwembad – als voorziening voor onder meer zwemonderwijs, gezondheid en recreatie – moet expliciet worden meegenomen.

Gezien de omvang en complexiteit van deze opgave is het wenselijk om dit traject als een apart dossier voor te bereiden en te agenderen voor bespreking in de gemeenteraad. In ons vervolgonderzoek kan vervolgens een verkenning worden opgenomen waarin verschillende scenario's voor de toekomst van het zwemwater worden uitgewerkt en beoordeeld.

Deze scenario's bestaan onder meer uit integrale renovatie, gedeeltelijke vervanging of nieuwbouw. Door per scenario de voor- en nadelen inzichtelijk te maken, wordt richting gegeven aan een weloverwogen besluitvorming. Deze analyse vormt een essentiële bouwsteen voor het opstellen van een integrale toekomstvisie op de rol van zwembad binnen het sportaccommodatiebeleid van de gemeente Waterland.

▪ **Maatschappelijk rendement en keuzes in voorzieningen**

Een belangrijk lange termijn vraagstuk is wanneer het gerechtvaardigd is om sportvoorzieningen structureel te blijven ondersteunen, met name als de omvang van de gebruikersgroep beperkt is. De situatie van de handbalvereniging is hierin illustratief: het ledenaantal is relatief klein, maar het maatschappelijk rendement kan potentieel groot zijn. Denk hierbij aan de bijdrage aan jeugdparticipatie, inclusief sporten, sociale veiligheid of een gezonde leefstijl, juist in wijken waar dit minder vanzelfsprekend is.

Het advies is om in toekomstig sportbeleid het maatschappelijk rendement van voorzieningen expliciet en toetsbaar te maken, als aanvullende afwegingsgrond naast klassieke indicatoren zoals bezettingsgraad of kostenefficiëntie. Daarbij kan gewerkt worden met een eenvoudige toetsingskader, waarin per sportvoorziening of -initiatief wordt gekeken naar onder andere:

- de bijdrage aan gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van gezondheid, inclusie en jeugdontwikkeling;
- de bereikbaarheid en betekenis voor specifieke doelgroepen (zoals meisjes, kwetsbare jongeren, of mensen met een beperking);
- de mate van samenwerking met andere partijen (zoals scholen, zorgorganisaties of welzijnsinstellingen);
- en het gebruik van of de aansluiting bij openbare ruimte en bestaande infrastructuur.

Concreet betekent dit dat de gemeente terughoudend kan zijn met het actief uitbreiden of subsidiëren van voorzieningen voor kleine sporten, tenzij sprake is van aantoonbare maatschappelijke meerwaarde op één of meer van deze punten. Dit toetsingskader biedt ruimte om keuzes te maken die passen bij de schaal en samenstelling van Waterland, zonder de deur dicht te gooien voor kleinschalige initiatieven met grote impact.

Bijlagen